

SLOVENSKI NAROD.

„Slovenski Narod“ velja:

v Ljubljani na dom dostavljen:

celo leto K 24—
pol leta 12—
četrt leta 6—
na mesec 2—

v upravnistvu prejemaj:

celo leto K 22—
pol leta 11—
četrt leta 5 50
na mesec 1 90

Dopisi naj se frankirajo. Rokopisi se ne vračajo.

Uredništvo: Knaflcova ulica št. 5 (v pritičju levo), telefon št. 34.

Izhaja vsak dan zvečer izvenredne in praznične.

Inserati veljajo: peterostopna peti vrsta za enkrat po 16 vin., za dvakrat po 14 vin., za trikrat ali večkrat po 12 vin. Parfe in zahvala vrsta 20 vin.

Poslano vrsta 30 vin. Pri večjih insercijah po dogovoru. Upravnistvu naj se pošiljajo naročnine, reklamacije, inserati i. t. d., to je administrativne stvari.

Posamezna številka velja 10 vinarjev.

Na plamena naročila brez istodobne vplačila naročnine se ne ozira.

„Narodna tiskarna“ telefon št. 85.

„Slovenski Narod“ velja po pošti:

za Avstro-Ogrsko:

celo leto K 25—
pol leta 13—
četrt leta 6 50
na mesec 2 30

za Nemčijo:

celo leto K 30—
pol leta 15—
četrt leta 7 50
na mesec 2 85—

Vprašanjem glede inseratov se naj priloži za odgovor dopisnica ali znamka. Upravnistvo (spodaj, dvorišče levo), Knaflcova ulica št. 5, telefon št. 85.

Pittreich in slov. sodniki.

(Iz sodnih krogov.)

Nekateri listi so izrazili dvome o resničnosti pogovora, ki ga je imel poslanec dr. Verstovšek z višjesodnim predsednikom Pittreichom; dvomi so za objektivnega človeka precej umljivi, ker kaj tako gorostasnega še noben predsednik nadsodišča ni govoril.

Mi pa, ki zasledujemo dejanja in nehanje tega famoznega predsednika, se temu nikakor ne čudimo več.

Nasproti dr. Verstovšku, kateri ga je interpeliral zaradi zapostavljanja slovenskih sodnih uradnikov, se je izvolil izraziti, da slovenskih sodnikov na boljša mesta sploh ne da in jih tudi ne bo dal, ker nimajo nobenega širšega obzorja, svoje delo mehanično opravljajo, ne da bi še skrbeli za daljšo samoizobrazbo, ker bero le »Slovenski Narod« in še kak poljuden časopis — »Slovenca« pa niti ne čitajo.

Že sam poslednji stavek karakterizuje dovolj infernalno taktiko tega predsednika.

Glede na to, da kakega Pittreicha sploh niti najmanj ne briga, kaj kdo čita, se more navedena opazka o časopisih edinole smatrati kot vaba, s katero si je skušal pridobiti poslanca ljudske stranke za pridruženje njegovemu mnenju o nesposobnosti slovenskih sodnikov ali da ga vsaj s to vabo zadržuje pred kakimi koraki vprid teh »liberalnih« slovenskih sodnikov.

Če se pa mora kak predsednik nadsodišča poslužiti takih denuncijantskih sredstev, da prepriča poslance o manjvrednosti — svojih sodnikov, tedaj je očitno, da o nji niti on sam ni prepričan in da je hotel s svojo kritiko le oškodovati slovenske sodnike iz čisto drugega motiva!

Kdor Pittreicha in posebno njegovo dela pozna, pa tudi takoj ve, iz kakega motiva slovenske sodnike obrekuje.

Smoter njegovega predsedovanja je namreč rafinirano premišljeno stopnjevanje germanizacija vseh sodnih uradov na Slovenskem, da potem na podlagi takih nacionalnih »uspehov« prilaze višje!

Cestitamo sodni upravi na tako zmogljeno predsedniku!

Če pa hoče kdo pravično presoditi sposobnost kakega slovenskega uradnika, tedaj mu je treba v prvi vrsti gledati na to, koliko se rabi slovenski in koliko nemški uradnik pri poštenem sodnem delu.

Slovenskemu uradniku se nopravi vse delo, ker ga razume in zna slovensko, nemški pa navadno poleg lenari, ker se s strankami ne razume in niti slovenskega protokola ne ume sestavljati. Na ta način se vedno dogaja, da ima slovenski uradnik (glej posebno slovenske avskultante!) nedopustno veliko dela, dočim lahko posveti nemški uradnik rešitvi ene zadeve 2 do 3 dni.

Umevno pa je zaradi tega tudi, da slovenski sodnik, če svojega zdravja neče spodkopavati, svojega dela ne bode municijozno natančno izdeloval, med tem, ko nemški uradnik pri obilici časa, katerega ima, lahko goji ta šport.

Povprečno pa delo slovenskih sodnih uradnikov zaradi tega že zdavnaj ni mehanično!

Enaka je trditev, da slovenski uradnik nima širšega obzorja in da za samoizobrazbo ne skrbi, tudi le skrajno predrzna. Za to, da je med našimi sodniki tu in tam kateri družabno nekaj zaostal ali da nima potrebnega nastopa, zadene ravno glavna krivda sodno upravo, ki pošilja večino slovenskih sodnih urad-

nikov v nedostopne, od sveta zapuščene kraje, kjer človek nima prilike, da se vsestransko naobrazi in katera s svojim za nemškutarske štreberje prikrojenim sistemom izpodkopa čustvo samostalnosti, značaj in ponos pri slovenskih uradnikih. Ti štreberji vohunijo sami in po nižjih uradnikih po aktih slovenskih sodnikov in denuncirajo najmalenkostnejše pogrške.

Slabe izjeme se pa nahajajo povsod med sodniki in sicer gotovo ne najmanj med onimi nemškimi uradniki, ki so svoja dijaška leta prebumlali kot burši.

Če torej izusti tako splošno obzornost predednik nadsodišča le po vseh pripadnikih — ene narodnosti, potem se mora človek le prijeti za glavo in vprašati: ali ima ta predsednik svojemu stanu primerno obzorje? Ali se s takimi izjavami odgojuje sodni naraščaj? Ali se s takimi besedami naravnost ne sili človeka k prepričanju, da govori iz šefa sodne uprave le pristranost, vznikla iz nacionalne zagrizenosti?

Jugoslovanski (prosimo pač brez razlike strank) in severoslovanski poslanci Avstrije (posebni češki, kateri baš v zadnjem času pri sodnih imenovanjih nič manj ne čutijo kot mi krivično švabsko pest) naj intenzivno zasledujejo za Slovane uničujoče delovanje teh navidezno avstrijskih »zastopnikov pravice« ter z njihovi ob dani priložnosti energično pometejo! Pri nas vlada Pittreich, satrap Hohenburgerjev, na severu Hohenburger sam!

Štajerski deželni zbor zopet delazmožen.

(Slovenski klerikalni deželni poslanci prenehali z obstrukcijo iz strahu pred novimi deželnozborskimi volitvami. — Zvišanje deželne doklade na pivo za 2 K pri hektolitru. — Zvišanje vseh drugih deželnih doklad.)

V Celju, 8. vinotoka.

Tudi minul teden se je štajerski cesarski namestnik grof Clary pridno pogajal z zastopniki slovenskih klerikalcev ter nemških nacionalcev za dosego delazmožnosti štajerskega deželnega zbora. Kakor nam je v ponedeljek tako lepo razložila mariborska »Straža«, so stavili slovenski klerikalci najprej za ustavljenje obstrukcije te-le predloge:

1. Zakon o šolskem nadzorstvu, ki ga predlaga v deželnem zboru vlada. Po njem bi imeli odločati o slovenskem in nemško - slovenskem šolstvu v posebnem oddelku deželnega šolskega sveta, ki bi bil tako-le sestavljen: predsednik (namestnik ali podpredsednik štajerske namestnije), šolski referent, duhovniški zastopnik lavantinske škofije, deželni nadzornik za slovenske in dvojezične ljudske šole, slovenski deželni odbornik in zastopnik slov. učiteljstva. (Torej delitev deželnega šolskega sveta.)

2. Izplačilo zaostalih cestnih doneskov okrajem in sklep glede cestnih doneskov v bodoče.

3. Brezobrestna posojila za vionograde.

4. Slovenske meščanske šole in ena slovenska kmetijska gospodinj-ska šola.

5. Ko se bo dovolilo zvišanje deželnih doklad, se mora istočasno razdeliti deželni šolski svet v zgor-njem smislu in se morata ustanoviti slovenski in nemški deželni kulturni svet za Štajersko.

Te predloge je nemška večina kratkoma odbila ali jih tako spre-

menila, da niso imele za slovenski narod več nobene vrednosti. Toda strah pred volitvami je bil velik in dr. Korošec je pogajanja pogumno nadaljeval. Tokrat je zahteval že dosti manj in sicer:

1. Ustanovitev vsaj ene slovenske meščanske šole že v šolskem letu 1914/15; za Nemce se istočasno naj ne ustanovi več ko ena meščanska šola.

2. Ustanovitev slovenske gospodinske šole na državne stroške v St. Jurju ob J. ž. Dežela prevzame vzdrževanje.

3. Cestni doneski naj se zopet izplačujejo od 1. januarja 1914. Isto velja glede brezobrestnih posojil vinogradnikom.

Nemci so zavrnili tudi te ponižnejše predloge v polnoštevilni seji nemškonacionalnega deželnozborskega kluba. »Straža« na to (v ponedeljkovi številki) ostro graja namestnika, da je stavil po dogovoru z Nemci »zahrbtni posredovalni predlog, ki se je strinjal z nemškim stališčem in sicer (dohesedno po »Straži«) da se slov. meščanska šola zida, ko bo državi finančni načrt gotov, obenem s 5—7 (!!!), klicaji v »Straži« nemškimi meščanskimi šolami, 2. da dežela sicer vzame od države denar za gospodinsko šolo, a kar bo več stala zidava in vzdrževanje, naj plačujejo Slovenci sami.« S tem posredovalnim predlogom, nadaljuje »Straža«, »je hotel Clary samo pomagati večini iz zagate... Pogajanja so se torej brez rezultata razbila. Prej ali slej pride razpust.«

Ali še isti ponedeljek popoldne je bil dr. Korošec zopet brzoglavno poklican v Gradec in tam je sprejel »zahrbtni Claryjev posredovalni predlog«. Ker pa zgornje »Stražine« navedbe niso popolne, jih bomo mi izpopolnili. V tem »posredovalnem predlogu«, ki predstavlja nekaj delovni program za pravkar sklicano deželnozborsko zasedanje, so sledeče točke:

1. Zvišanje deželne doklade na pivo od 2 na 4 K počenši od 1. januarja 1914. (Novo, sporazumno od vlade in Nemcev predlagano.)

2. Draginska doklada učiteljstvu v znesku 1.200.000 K, začasno za l. 1914, odnosno za vsako leto, dokler se ne regulirajo učiteljske plače. (Novo, sporazumno od vlade in Nemcev predlagano.)

3. Ustanovitev več meščanskih šol, med njimi ene s slovenskim podučnim jezikom, ako se sklenejo novi davki v državnem zboru ali ako se zvišajo deželne doklade v l. 1914. (Glej klicaje v »Straži« in prve Korošceve pogoje.)

4. Davek na prirast vrednosti zemljišč. (Novo, sporazumno od vlade in Nemcev predlagano.)

5. Službena pragmatika po vzoru države za deželne uradnike in sluge. (Novo, sporazumno od vlade in Nemcev predlagano.)

6. Ustanovitev slovenske gospodinske šole v St. Jurju ob J. ž. z državnimi sredstvi.

7. Cestne podpore se okrajem zopet izplačujejo, ko se zvišajo deželne doklade ali ko se sklenejo v državnem zboru novi davki (mišljen je ta kot zgoraj osobito davek na žganje, od katerega dobe en del dežele.) Povrnitve dosedaj zapadlih podpor torej ne bode.

8. Isto velja za brezobrestna posojila vinogradnikom.

9. Odobrenje dosedaj najetih nezaloženih dolgov, ki jih je najel deželni odbor brez dovoljenja deželnega zbora in najetje novega deželnega posojila, da se ti dolgovi pokrijejo. (Novo, sporazumno od vlade in Nemcev predlagano.)

Nahajamo se torej vendar enkrat s »Stražo« v družbi, ako smo z

njo vred mnenja, da je Clary najlepše pomagal Nemcem iz zagate s tem posredovalnim predlogom in Claryju je pomagal potemtakem tudi — dr. Korošec. »Straža«, udri!

Vsekakor pa je za našo javnost zelo podučno, da imamo sedaj iz klerikalnega in nemško - vladnega tabora približno sliko pogajanj za delazmožnost štajerskega deželnega zbora. Kakor je iz njih razvidno, je stal klerikalni deželnozborski klub na čisto pravilnem stališču, da mora dobiti slovensko volilstvo odškodnino za zadnja tri dolga, suha leta obstrukcije, ko je šel ves denar v prid Nemcem, na škodo Slovencev. Klerikalni deželnozborski klub je tudi razumeval, da mora uresničiti svojo veliko obljubo, da se bo vojskoval tako dolgo, da se doseže vsaj delna osamosvoja slovenskega naroda na Spodnjem Štajerskem. Ko smo mi dvomili nad temi obljubami, da jih klerikalci izpolnijo ne bodo, so nas v Mariboru imenovali pomagače Nemcev in nemškutarje.

In glejte jih danes, naše ljube mariborske prijatelje! Še so po vodi vse visokoleteče obljube po delitvi deželnega šolskega sveta; še so po vodi zahteve po povrnitvi cestnih doneskov okrajem. Gospodinska šola se ne ustanovi na deželne stroške in ne pride tu v poštev. Pridobitev meščanske šole pa nam je zagrenjena s tem, da se ni določil za njeno ustanovitev trden rok, da se ustanovi obenem z njo 5—7 nemških nepotrebnih meščanskih šol, ki jih bomo zraven vzdrževali in da bodo zato dovoljene višje — deželne doklade. — Klerikalni deželnozborski klub je to sam čutil in zato je imenovala »Straža« Claryjeve posredovalne predloge zahrbtni in Slovincem škodljivi. Kako pa potem pride, da so jih klerikalci v zadnjem hipu vendar sprejeli? O kakih denarnih nagradah se pri poštenih možeh ne da govoriti. Učiteljstvu na ljubo se tudi niso izdali, saj niso zanj po lastnem opisu pogajanj v »Straži« ničesar zahtevali. Zaradi meščanske šole, ki pride v korist toliko obsovanim slovenskim trgovcem? To je bila »liberalna« zahteva in dr. Korošec resnično nima navade, se z »liberalci« vred zavzemati za kako dobro stvar. Ne, to je bila najlaglje dosegljiva zahteva, to so lahko zopet obljubili Nemci, ker je o stvari prav tako principijalno že odločil deželni odbor; to je bil izhod iz zagate za Nemce in dr. Korošca, kateri se je bal novih deželnozborskih volitev kot hudič križa, saj je dobro vedel, da bi nastala pri njih v deželi prava revolucija proti njemu in njegovim tovarišem, je potrdil vse, kar je vlada z Nemci vred hotela.

Toliko kritike; izrekli smo jo tem lažje, ker smo glede nje v dobri družbi z mariborsko »Stražo« in se zanašamo, da v družbi tudi ostanemo.

Nismo nikoli pričakovali, da se bo Korošceva obstrukcija dobro iztekla in se moramo za bodočnost iz nje kaj naučiti. Stroj pa je prišel v deželnem zboru sedaj vendar enkrat v tek; želimo iskreno, da bi bilo v deželnem zboru mnogo plodnosnega dela, ne samo nalaganja novih davščin in ne samo najemanja novih posojil za pokrivanje lahkomišelnih dolgov!

Državnozborske nadomestne volitve na Dunaju.

Pri včerajšnjih državnozborskih nadomestnih volitvah v okraju Leopoldstadt na Dunaju je prišlo opetovano do spopadov med pristaši liberalnih strank in krščanskimi socialisti, ker so krščanski socialisti z raznimi manevri skušali popraviti

volitve. Neki krščansko - socialni petelin je potegnil celo revolver.

Dobili so: krščansko - socialni kandidat dr. Mataja 7761 glasov, socialni demokrat Eldersch 5934, nemško - liberalni kandidat Blasel 2535, nemško - nacionalni kandidat Hafner 467 in češki števeni kandidat 332 glasov. Socialni demokrati so izgubili 1600 glasov, krščanski socialisti pa pridobili 400 glasov. Treba bo ožjih volitev.

Ogrski parlament.

Včerajšnjemu ogrskemu parlamentu je bil predložen končni obračun za leto 1912 ter prekoračenje kreditov v tem letu, nadalje koncesijoniranje železnic od Drave do Save, uvedba novega državljanskega zakonika in reforma porotnega postopanja. Med sejo so prišli v dvorano člani ustavne stranke in grof Julij Andrássy je izvajal razloge, zakaj se njegova nova stranka ne more udeležiti sej. Izvajal je, da je v očeh njegove stranke poslovnik neveljaven, ker se ne sme izpremeniti s silo. Dokler se to ne popravi, se njegova stranka ne more udeležiti posvetovanj. Nadalje se obrača proti parlamentski straži ter pravi, da v Evropi pač ne mislijo, da je ogrski parlament tako globoko pade, ker se je zgodilo, da je mož, ki je izgubil vsako moč čez svoja dejanja, streljal na predsednika. Zaraditega ni bilo treba ustvariti vojaške straže, kar moti tudi harmonijo med kraljem in narodom in škoduje ugledu vojske, ki mora opravljati v parlamentu policijsko službo. Tudi imuniteta poslancev je uničena, ker ima ta straža pravico, da si dobi za eventualne žalitve celo krvavo zadoščenje. To je pravo nasilje.

Po izvajanjih grofa Andrássyja je njegova stranka zapustila dvorano in ministrski predsednik grof Tisza je prav klaverno repliciral na upravičeno kritiko opozicije.

K popoldanski seji magnatske zbornice člani ustavne stranke in neodvisne stranke niso prišli.

Dogodki na Balkanu.

Tretja balkanska vojna.

Srbi zasledujejo Albance na celji črti z največjim uspehom. Kjer se Arnauti z orožjem v roki ustavljajo prodirajočim srbskim četami, se vrše strahoviti boji. Arnautske manjšine pa vstajajo tudi za hrbtno vojske, proti tem seveda nastopajo Srbi z največjo strogostjo. Da zgori v tel bojih marsikatera vas, je naravno. Tako je pričela boj močna bolgarska četa pri Kočani. Srbsko vojaštvo jo je deloma razpršilo in jo zasleduje. Pri Kičevu je zgorelo več vasi, in če pravi brzoglavka iz Sofije, da je tudi pri Debru in Oniridi zgorelo nekaj vasi, ni to nič novega, samo to si je treba zapomniti, da so celo Debar sam zažgali Arnauti, predno so ga zapustili.

Dasiravno pa so Srbi pregnali albanske čete s svojega ozemlja, poročajo vendar iz vseh pokrajin, da se manjše čete zopet zbirajo in da dobivajo na srbskih tleh živeči Arnauti z morja sem orožje in municijo. Zato se srbska vojska tudi ne more ustaviti ob meji, marveč mora prodirati še naprej na arnavtska tla.

Dne 6. oktobra so Arnauti napadli levo krilo črnogorskih čet pri Gusinju, nakar so Črnogorci izvršili protinapad. Boji so bili strahoviti, nakar se je posrečilo Arnave pognati v beg. Črnogorci so imeli 2 mrtva in 6 ranjenih. Izgube Arnavtov so neznane.

Glasom poročil vojaškega poveljnika v Džakovici so bili prišli Arnavti pod vodstvom Bajrom Kurasa in Niza bega v smeri iz Krasnice v Gah in so v velikem številu preplavili srbsko ozemlje. Črnogorske čete, v celnem 4 bataljoni, so jih napadle in pregnale.

Pred četrto balkansko vojno.

Brez dvoma ne želi Grška nove vojne s Turčijo, ker v taki vojni prav lahko izgubi vse, kar je dosegla v prvi vojni. Da bi se pa kot zmagovalka odpovedala prostovoljno svojim uspehom, tega ni pričakovati. V prvi vrsti se ima Grška zahvaliti Srbiji za svoje uspehe, vendar mora imeti Grška pred očmi, da ima Turčija sedaj zbrano velikansko vojsko, kateri grška armada v svojih kvalitetah ni kos. Srbija bi imela dosti opraviti z Bolgarsko in če bi tudi Romunska poslala svojo vojsko na Bolgarsko tla, vendar bi ne mogla priskočiti Srbiji Grški s celotno svojo vojsko na pomoč, ker bi morala vsaj močno zastražiti svoje meje proti Bolgarski in Albaniji.

Mnogo upanja ni, da bi se rešila vprašanja med Turčijo in Grško mirnim potom. Grški ministrski svet je namreč že do sedaj konstatiral, da izpreminja novi predlog Turčije celo več takih točk v škodo Grški, ki so bile že definitivno rešene, tako da omejuje novi predlog celo suverenitetne pravice Grške.

Turški listi zopet pravijo: Dokler ni vprašanje Makedonije in Albanije rešeno, ni mogoče, da bi se sklenil med Turčijo in Grško mir. Turčije, ki se ni udeležila bukaške konferencie, tamošnji sklepi ne vežejo, ter smatra Turčija te sklepe za ničeve. Ker je izgubila tudi londonska pogodba vso svojo veljavo, mora pričakovati Grška rešitev vprašanja otokov od svoje sile.

Z Dunaja poročajo, da je prav gotovo, da bo Romunska z ozirom na nove dogodke na Balkanu, storila nove diplomatske korake ter v skrajnem slučaju porabila tudi vsa druga sredstva, da prepreči komplikacije in izsili priznanje bukaške pogodbe.

Grška se že prav resno pripravlja na novo vojno. Glavno grško taborišče je že odpotovalo iz Aten v Kavalo in kralj Konstantin je tudi dospel že danes v Solun. Kralj bo izdal najbrže še danes proklamacijo na grško vojsko, nakar bo začela grška vojska prodirati proti meji. Glavna moč grške vojske soji sedaj v Kavali, vendar imajo Grki zbrano že veliko vojsko tudi v okolici Drame.

Štajersko.

Štajerski deželni zbor je sklican v petek dne 10. oktobra.

Organizacija nemškutarjev okrog Pragerskega po poročilih nemških listov »razveseljuje« napreduje. Zadnje nedelje se je ustanovila na zborovanju nemškutarjev pri Katzu v Zg. Poljskavi podružnica nemškega Schulvereina; bile so na tem zborovanju zastopane podružnice nemškega Schulvereina iz Slovenske Bistrice, Zgornje Bistrice, Pekla, Pragerskega, Rač, Hoč in Tezne pri Mariboru. »Bil je to lep dan za nas«, piše »Marb. Zeit.«, »že od daleč se je videlo, da praznuje naša mila Zg. Poljskava posebno slavo. Od blizu in daleč so prihajali Nemci in Nemcem prijazni Slovenci, da se udeležijo zborovanja...« Tako »napreduje« okrog Pragerskega. Na Pragerskem samem imamo podružnico C. M. D., ki pa ni o njej zadnje čase nič veliko slišati. To je tudi vse. Da bo slika popolnejša, še moramo narodnemu občinstvu predstaviti vodjo Slovencev v tem okoliščju. Pred kratkim se pelje nek slovenski gospod iz Ptuj v Maribor. Z njim se je vozil še nek drug moč v prvem razredu, komodno pušče fino cigaro. Prvi je občeval s sprevednikom v slovenskem jeziku, drugi pa — v nemškem in ko je ta »Nemec« na postaji »Schleinitz« izstopil, se je od Slovencev poslovil s »Habe die Ehre«, izgovorjeno seveda v blagoljudnem dialektu naših kmečkih nemškutarjev. Bil je to — državni in deželni poslanec Pišek. Ta moč se glasom »Straz« bori za uveljavljanje naših jezikovnih pravic na Južni železnici in posebej še na postaji Pragersko. Čast, komur čast!

Iz učiteljskih krogov. Ponedeljkov »Slovenec« vzdihuje, da izginjajo stari učitelji, ki so složno delali z duhovniki, to se pravi sveče vžigali, orgljali in župnikom čevlje snažili (tudi za zadnji slučaj dokaz na razpolago!). Dasi ravno tudi mi in ravno mi najbolj spoštujemo naše doslužence, vendar vzliknemo obenem: Naj le izginjajo sužnji in na njihovo mesto prihajajo ljudje, ki se zavedajo, da je njihova naloga ravno tako sveta, če

ne sveteljša, kot duhovnikova! Le veliko takih ljudi nam dajte, ki spoštujejo samega sebe in s tem tudi posameznika, narod in človeštvo! Vi g. ravnatelj Schreiner pa nam pošljite veliko takih učiteljev, plačilo, do sedaj žalibog samo narodova hvaležnost, vam ne izostane. Ne brigajte se za umazane besede, kajti kazalec naše ure gre proti jutru! — Pa tudi učiteljstvo naj že vendar enkrat uvidi, da je boj, ki divja na vsem Slovenskem proti šoli, boj, kateri naj odloči, če naj ostaneta slovenski narod in učitelji še nadalje mežnarja, ali če sta že zrela za višjo šaržo. Tovariši, izkažimo se v tem boju, kajti dovolj nas je in veliko lahko dosežemo, če stegnemo roke z malo večjim veseljem po delu.

Akademija »Prosvete« v Mariboru v soboto, dne 11. oktobra. Po preteku 5letja stopajo podravski visokošolci, združeni v akad. fer. organizaciji »Prosveta« v Mariboru znova pred javnost z večjo prireditvijo. Sodeč po pripravah za to akademijo moramo reči, da bo krasno prireditev iz leta 1908 daleko nadkrilila. Naši visokošolci hočejo tokrat nuditi svojim prijateljem in znancem izreden umetniški užitek. Prireditev sama pa ima tudi biti naprednim akademikom iz Podravja bodrilo za živahnejše delovanje na polju ljudske prosvete ter samoizobrazbe. V njih stremljenju treba za to podpirati naše akademike in dolžnost inteligence ki, posebno pa mladine, udeležiti se te akademije. V »Podravski podružnici« so sedaj združeni narodno-radikalni in narodno - napredni akademiki iz Podravja, da se omogoči uspešnejše delovanje na polju ljudske izobrazbe. Ta razveseljiv pojav v akad. društvu ob skrajni jezikovni meji treba pozdravljati. In še posebej pozdravljati moramo prireditev, ki ima namen, med precej zaspano podravsko akad. mladino spraviti nekaj več energije. V soboto, dne 11. oktobra torej na akademijo »Prosvete« v Maribor!

Iz Maribora. V nedejo 5. oktobra je otvorilo mariborsko Dramatično društvo novo (5.) sezono s češko dramo F. A. Šuberta »Žetev«. Igra nas vodi v obmejno češko mesto k tovarnarju Petru Požarju, ki si je s poštenim delom pridobil glas bogatega, solidnega suknjarja. Svoje veliko premoženje je namenil do polovice dobrodelnim in narodnim namenom (delavstvu in narodnemu obmejnemu solstvu), drugo polovico pa svojemu sinu Vinku, ki stoji na čelu banke v istem mestu. Potratno ravnateljstvo življenje in lahkomišelnost gospodarstvo v banki pa je spravilo banko na rob propada ter požrlo vse premoženje ravnateljevega očeta, ki se je po dolgem, pretresljivem duševnem boju moral odločiti žrtvovati vse svoje krasne socialne in narodne načrte, da bi rešil sina in čast svojega imena. Slovenski prevod Zofke Kvadrave je neznatno prikrojen slovenskim razmeram, zlasti glede imen: v ostalem pa je pustila prelagateljica vse dejanje na Češkem. Zdi se, da bi bilo umestno presaditi dramo popolnoma na Slovensko, kajti tako bi nam postala bližja in naravnejša. O narodnostnih bojih v Libercih na Češkem je posvečena naša inteligenca le deloma, preprosto občinstvo pa nič in zato trdim, da bi baš ti ljudje čutili tragiko v polomu Požarjevih načrtov dosti bolj, če bi zaslutili, kaj bi se lahko ustvarilo v domačem obmejnem kraju za solstvo in industrialno delavstvo s tistim izgubljenim Požarjevim premoženjem. Požar naj stopa pred naše občinstvo kot slovenski podjetnik in mecen in narodno vzgojevalna ideja te drame bo segala globlje v srce obmejnega slovenskega delavca. — Sicer pa odkrito priznavamo, da nam je igra zelo ugajala in tudi skrbni način, kako se je naštevala in vpriporila. V mnogih ozirih je vplivala blagodejno in vzgojevalno. G. Weixl (rezervni poročnik Jesenko) je ostro smešni blazirane ljudi, kakršni se še tupatam nahajajo med nami, ki ne morejo opustiti navade preskakovati pri vsakem drugem stavku v tujo govorico. Dve pridobitvi zabeležujemo na našem odru: Vrnili se je zopet priljubljeni igralec G. Majer, ki smo ga v pretekli sezoni močno pogrešali. Nastopil je v vlogi ravnatelja Vinka Požarja. Bivši član deželnega gledališča v Ljubljani g. Molek bo pa mariborskemu odru najboljš pomoč; tokrat je nastopil v kratki, a značilni vlogi najstarejšega delavca (Severja) v Požarjevi tovarni. G. Molek prevzame s prihodnjo predstavo režiserstvo, kar bo našemu gledališču korist. — G. Boc je nastopil v glavni vlogi tovarnarja Petra Požarja kot rutiniran igralec. Umestno je bilo in dobro premišljeno, da je z umerjeno igro vodil občinstvo v duševno globino svoje vloge. Zelo je ugajala tudi gđ. Posebova, ki je predstavljala potratno Antonijo, ženo nlegovega

sina Vinka. Ljubka in živahna gđ. Radoličeva (Zdenka) in g. Steinberger (knjigovodja Lavrič) sta bila izborna parček. V srečnih rokah je bila vloga bančnega knjigovodje Milavca (g. Jurevič) in notarja dr. Vesela (g. Jakhe), a tudi manjše vloge Koželja (g. Lukačič), Lavričevke (g. Planinškova), Peternele (g. Dobravec), mesarja Čuka (g. Gajšek), dekle (gđ. Rebolova), delavcev itd. Režijo je vodil g. Pajnhart (Črne). G. Pajnhart se poslavlja, kakor posnemamo iz gledališkega naznanila, s prihodnjo predstavo 19. oktobra (»Naš župnik, gospod Jakob«) od mariborskega odra. Temu požrtvovalnemu mnogoletnemu igralcu izrekamo tudi na tem mestu zahvalo v imenu hvaležnega občinstva, ki je v kakih 60 predstavah občudovalo njegovo vztrajnost in napredek na slovenskem odru. — Glasbeno društvo je tokrat v odmorih — molčalo. — L. P.

Koroško.

Samomor. V Celovcu se je usmrtil na Beljaški cesti v svojem stanovanju brivski mojster Franc Krušič. Moč se je najprej zastrupil, nato pa je izstrelil proti sebi iz starega zarjavelega samokresa dva strela. Zadel se ni z nobenim strelom. Krušiča je našel njegov vajenec ležečega na divanu z oteklimi ušnicami skoro brez zavesti. Odpeljali so ga v bolnišnico, kjer je moč v kratkem umrl. Vzrok samomora ni znan.

Policijski in vojaški psi. V nedejo se vrši v Celovcu zanimiva poskušnja z policijskimi in vojaškimi psi. Preiskunje se udeležijo 6 do 8 psov različnih pasem. Pri preskušnji nastopi tudi znani policijski pes »Kurt von Dankelsbach«, ki se je že v 37 kriminalnih slučajih izvrstno obnesel.

Detomorilka v vlak. V ponedeljek jutraj je našel železniški uslužbenec Arcenel ob železniškem tiru ne daleč od Spitala mrtvega novorojenčka ženskega spola. Preiskava je dognala, da je porodila do sedaj še neznana mati med vožnjo proti Spitalu dete v stranišču železniškega voza in vrgla novorojenčka skozi okno stranišča. Zgodilo se je to v nedeljo ponoči od 11. do 12. ure. O zločinki nimajo še nobene sledi.

Primorsko.

Volilna reforma za dalmatinski deželni zbor. Iz Zadra poročajo, da je izdelal poslanec Smolaka načrt volilne reforme za dalmatinski deželni zbor. Začela so se posvetovanja in pogajanja med raznimi strankami, ki streme za tem, da bi se dosegel, kakor hitro mogoče sporazum glede predloženega načrta.

Tržaška porota. — **Žrtve zakonske nezvestobe.** V torek se je odigrala pred tržaško poroto žalostna družinska drama, katero je povzročila nezvestoba zakonske žene. — Žena 34letnega železničarja Petra Ražna, ki je služila obenem kot strežajka v bolnišnici, se je seznanila z nekim trgovskim pitantom in je začela z njim ljubavno razmerje. Možu je ostalo to razmerje delj časa prikrito, kmalo pa je začel ženo sumiti in dne 23. avgusta pa jo je nepričakovano zalotil v družbi z njenim ljubimcem. Šel je namreč ta večer v kavarno Tomaso, kamor je prišla tudi njegova žena s kapitanom. Žena in kapitan sta takoj odšla in nista vedela, da jih je moč videti. Ko je nezvesta žena s svojim zapeljivcem odšla, je vprašal mož natakara, če pozna to žensko. Natakara mu je odgovoril, da jo pozna na videz, ker pride večkrat s kapitanom v kavarno in da je brzkotne kapitanova žena. To je možu zadostovalo, prepričal se je o nezvestobi svoje žene. In začel je piti. Obiskal je več gostiln in kavarn, kjer je veliko pil in se vrnil šele ob četrta na 2 ponoči domov. V stanovanju je bilo precej temno, ko je vstopil. Ko je videl na postelji svoje žene žensko, je vzel poleno in je začel udrihati po nji. Ta se je prestrašena dvignila. V tem trenutku pa je potegnil Ražen samokres in 5krat ustrelil na svojo žrtev. Zadel jo je v glavo, v rame in v prsa. Rane so bile smrtno. V tistem hipu pa zakriči ob vnožju postelje neka Ana Maraspinova iz Pirana, prijateljica Ražneve žene, pri kateri je bila na obisku. Ta mu je pojasnila, da v postelji ne leži njegova žena marveč 14letno dekle Emilia Bizjakova, katero je mož v zmoti ubil. Bizjakovo je poklicala Maraspinova, ker ni rada spala sama. Ko je mož uvidel zmoto, je takoj tekel na policijo in priznal dejanje. Nezvesta žena pa je pobegnula iz Trsta. Pri obravnavi obtoženec izpove v tem smislu in se zagovarja samo s strašno razburje-

nostjo, katero je povečal še v obilni meri zavžiti alkohol. Sodni zdravniški psihiatri so izpovedali, da je obtoženec duševno sicer zdrav, da je storil dejanje pri zavesti, toda razburjen vsled velike množice zavžitega alkohola in jezen popolnoma nepremišljeno in brez presodka. Porotniki so vprašanje glede umora soglasno zanikali, potrdili so soglasno vprašanje glede uboja z izključitvijo zahtevnega namena, zanikali z 9 proti 3 glasovi pijanost, soglasno pa potrdili popolno zmedenost misli. Na podlagi tega pravoreka je bil obtoženec popolnoma oproščen.

Bombni atentat na Reki. — **Preiskave v Pulju.** Včeraj se je vrnil reški guverner grof Wickenburg iz Moravske preko Budimpešte na Reko. V Budimpešti je konferiral guverner delj časa z grofom Tiszom. Guverner je izjavil, da se preiskave, katere vodi policija glede bombnega atentata, ne nahajajo v pravi smeri in da še ni pričakovati tako kmalu rešitve tega vprašanja, kakor zatrjujejo nekateri krogi. — V Pulju je izvršila policija v več hišah hišne preiskave. Povodom teh preiskav so aretirali 14 mladih oseb, katere so odpeljali na policijo. Tam je zaslišal aretirance policijski nadkomisar dr. Mlekuž, nakar so jih izročili okrajnemu sodišču. Splošno mnenje je, da so te preiskave in aretacije v neposredni zvezi z bombnim atentatom na Reki.

Neznan samomorilec v vlak. V budimpeštanskem brzovlaku se je v zadnjem predoru pred Reko ustrelil v kupeju II. razreda neznan 21 do 24 let star mladenič. Ko je pripeljal vlak na kolodvor je bil samomorilec že mrtev. Pri njem so našli pismo, v katerem piše samomorilec, da se je naveličal življenja, posebno pa ga je užalostilo, ker bi moral iti sedaj k vojakom. Podpisal je samo Franjo K.

Kranjski deželni zbor.

(Seja dne 9. oktobra ob 10. dopoldne.)

Narodno - napredni poslanci so v današnji seji deželnega zbora vložili te - le predloge in interpelacije:

Interpelacija radi kočevskih razmer. Poslanec Adolf Ribnikar in tovariši so vložili to - le vprašanje na deželnega predsednika barona Schwarza:

Zasebno ljudsko štetje izkazuje leta 1910. v Kočevju najmanj 1000 Slovencev. Ako živi kje med drugorodnimi le tretjina tega števila Nemcev, skrbni zanje država oblast kar najbolj po očetovsko. Čuva jih in brani pred vsakim zapostavljanjem, zlasti pa skrbi, da se za tako nemško narodno manjšino ustanovi javna šola.

V Kočevju je za šolo godnih slovenskih otrok do 200. Takoj bi se lahko napolnila trirazredna ljudska šola s slovenskimi otroci iz mesta in rudnika, ne glede na okolico. Za Ljovld in Dolgo vas bi bila namreč potrebna še druga manjšinska slovenska šola.

Znano pa je, da je zadostno število staršev pred kratkim vložilo na c. kr. oblast prošnjo za ustanovitev slovenske javne šole v Kočevju. Znano je tudi, da se je prvotna razprava, h kateri so vabljani starši šolskih otrok, imela že zdavnaj vršiti, a se je sedaj določila menda šele na 14. oktobra. Med tem časom pa so porabili rudniški uslužbenci priliko, da pritiskajo z vsemi dovoljenimi in nedovoljenimi sredstvi zlasti na starše, ki so zaposleni v rudniku, ter jim celo groze z odpustom, ako ne prekličejo prošnje.

Sedaj pa se boj proti Slovincem začelja biti še s čisto drugimi sredstvi. Kočevska mestna občina je namreč dobila od c. kr. okrajnega glavarstva dostavljanje vabil.

Mestni redar, ki dostavlja vabila, pa nosi seboj, poleg pole za potrdila, še drugo polo, pri kateri pravi staršem: »Ako se še tu sem podpisate, Vam sploh ni treba priti!«

Očividci zatrjujejo, da je ta druga pola za to, da se v posebni izjavi na njej preklicuje podpis in prošnja.

Umevno je, da je tako postopanje kričasta krivica, ki se godi našim ljudem v Kočevju.

Najpreje se na starše spravijo rudniški predstojniki, ter jim žuga, nato pa še občinska oblast zlorablja svojo moč in skuša z zvijačo spraviti ljudi v zmoto.

V takih razmerah se prav lahko zgodi, da si bo le par staršev upalo priti k zaslišanju.

Z ozirom na navedena dejstva, dovoljujejo si podpisani staviti na njegovo eksclenlo vprašanje:

1. Ali so mu te razmere v Kočevju znane?

2. Ali hoče vse potrebno ukreniti, da se ne bodo uganjala nad ko-

čevskimi Slovenci nasilja in krivice, kakor so gori označene?

3. Ali hoče takoj odrediti, da se dostavljanje vabil odvzame mestni občini in izroči nepristranskemu c. kr. orožništvu?

4. Za slučaj, da ne pridejo vsled gori omenjenih spletk vsi starši k zaslišanju, ali hoče c. kr. vlada že razpisana zasliševanja sistirati in na novo razpisati?

5. Ali hoče takoj ukreniti, da se starši zaslišijo pred posebno komisijo, v katero naj pošlje tudi c. kr. vlada enega člana c. kr. deželnega šolskega sveta?

Samostojni predlog poslanca Adolfa Ribnikarja in tovarišev radi zakona o dodatku k notranji uredbi zemljiških knjig.

Deželni zbor skleni: Dodatno k § 6. zakona z dne 25. marca 1874, dež. zak. št. 12 se določuje:

V deželno desko spadajo posestva, ki so že vpisana v deželno desko ter ona dosedaj v deželni deski še nevknjižena posestva, katere plačujejo najmanj po 200 K cesarskih realnih davkov na leto, od katerega zneska znaša zemljarina najmanj štiri petine.

Interpelacija poslanca E. Gangla in tovarišev na njega eksclenlo c. deželnega predsednika v zadevi prodaje cigaret šoloobveznim otrokom.

Iz gasilskih krogov prihajajo tožbe, da največ požarov po kmetih nastane zaradi tega, ker otroci kade skrivoma cigarete, mečejo vžgalice in ogorke neprevidno stran na gorljive snovi, skriti pod kozolci, za hlevi, skednji itd., ter tako zanetijo požar.

Šola svojo mladino svari pred škodljivostjo kajenja, opozarjajoč jo, da s tem spravlja v nevarnost svoje zdravje ter imetje staršev in sosedov. Toda taka svarila ne pomagajo dosti, ker prodajajo trafike cigarete in vžgalice tudi takim otrokom, ki jim šola kajenje zabranjuje.

Ako pridejo otroci kupovat smodke ali tobak, se jim to blago lahko brez skrbi prodaja, ker smodk in tobaka otroci običajno ne kade, pač pa je verjetno, da tako blago kupujejo za svoje starše, odrasle brate itd., da torej s to prodajo ni združena niti nevarnost, niti škodljivost.

Drugače je pa s prodajo cigaret in vžgalic. V interesu zdravja otrok in imetja prebivalstva je, da bi se na kakršenkoli način uredila prodaja cigaret in vžgalic šoloobveznim otrokom. To zadevo bi utegnila morda najlažje urediti deželna vlada sporazumno z deželnim šolskim svetom.

Z ozirom na vse navedeno, se usojajo podpisanci vprašati gospoda deželnega predsednika:

Kaj mu je mogoče ukreniti, da se uredi prodaja cigaret in vžgalic šoloobveznim otrokom tako, da ne bodo zaradi tega več trpeli splošni interesi varnosti in imetja in zdravja mladine?

Nujni predlog poslanca E. Gangla in tovarišev radi podražavljenja pošte v Idriji.

Deželni zbor skleni: C. kr. vlada se pozivlja, naj čim prej poštni in brzojavni urad v Idriji podžravi.

C. kr. vlada se obenem opozarja na dopis poštnega in brzojavnega ravnateljstva v Trstu z dne 14. januarja 1896, št. 35.285 ex 1895, ki z njim prijavlja mestni občini idrijski, da je c. kr. trgovinsko ministrstvo v principu že sklenilo erariziranje poštnega in brzojavnega urada v Idriji.

Samostalni predlog poslanca Josipa Reisnerja in tovarišev v zadevi delitve občine Dobrunje.

Deželni zbor skleni: Deželnemu odboru se naroča, naj izvede vse, kar je formalno potrebno, da se občina Dobrunje deli v dve samostojni občini, in sicer: a) v občino z vasi: Štepanja vas, Gorenja in Dolenja Hrušica, Bizovik, Fužine in Dobrunje; b) v občino z vasi: Zadvor, Zavoglie, Sostro (St. Lenart), Zagradišče, Češnica, Besnica, Javor, Podlipoglav, Sadinja vas, Podmolnik, Mali in Veliki Lipoglav, Brezje in Pance.

Nujni predlog poslanca dr. Frana Novaka, dr. Ivana Tavčarja in tovarišev radi odškodnine onim delničarjem dolenjskih železnic, katerih delnice so prišle vsled najemne pogodbe mej upravnim svetom dolenjskih železnic in državno železniško upravo ob svojo vrednost.

Deželni glavar je ta nujni predlog sprejel, motivacijo pa odklonil.

Interpelacija dr. Frana Novaka in tovarišev na deželnega predsednika barona Schwarza radi »svetnice« Johance.

V Vodica, okrajno glavarstvo Kamnik, je v tamošnjem župnišču neka ženska nazivana z imenom »Johanca«, tekom zadnjega leta s svojimi pomočniki izkoriščala praznovernost priprostega ljudstva in mu pod pretvezo čudežnih pojavov izvajala denar.

Napredno časopisje je opetovano opozarjalo oblasti na te sleparije, ki so se tem lažje izvrševale, ker so se pojavljali takozvani »čudežni dogodki« v prostorih župnišča. Skoro eno leto je ta »Johanca« nemoteno vršila ta posel.

Podpisani si dovoljujemo vprašati Vašo ekscelenco, zakaj ni politična oblast takoj, ko je potom časopisja postalo sleparksko počenje navedene Johance notorično čeli deželni, ukrenila in preprečila nadaljnje izkoriščanje priprostega ljudstva. To izkoriščanje je trajalo skoro celo leto.

To interpelacijo je deželni glavar dr. Šusteršič zavrnil, čes, da je — žaljiva, za koga je žaljiva, tega dr. Šusteršič ni povedal.

Seja se je pričela šele ob 10. uri 50 minut.

Splošno se opaža, da v tem zasedanju ni bilo niti k eni seji škofa dr. Anton Bonaventura Jegliča, ki je sicer prisostvoval deželnozbornski seji. Kje je gosp. škof, zakaj ga ni v zbornico, kdo bi nam vedel to povedati in pojasniti? Pa menda ne radi Krekove afere ali zaradi »svetnice« Johance?!

Ni verjetno, vzrok pač tiči kje globlje!

Za zapisnikarje sta bila imenovana baron Born in dr. Zajec.

Dež. glavar: V sled pooblastila, ki sem ga sprejel od deželnega zbora, sem čestitil vladarju k imenovanju. Na to čestitko je došel brzogovorni odgovor, da je cesar z zahvalo sprejel čestitko.

Od deželnega sodišča v Ljubljani je došel dopis za izročitev poslanca dr. Kreka. Ta dopis se izroči imunitetnemu odseku.

Nato je deželni glavar prečital razne predloge in interpelacije.

Odgovor deželnega glavarja na interpelacijo radi slovenskega gledališča.

Dež. glavar: Na interpelacijo poslanca Reiserja in tov. o slovenskem gledališču (jo čita) odgovorjam:

Deželni odbor ni stavil drugih pogojev, kakor take, ki mu pristojajo kot hišnemu gospodarju. (Dr. Lampe: Res je!) Ne vem, ako je umestno, da teh pogojev mestna občina ni sprejela. Pa to je njena stvar. Konstatujem pa, da je pod istimi pogoji sprejelo vodstvo gledaliških predstav v deželnem gledališču kraljevsko hrvaško narodno kazališče v Zagrebu, ki je na visoki stopinji umetnosti. Razume se, da bo deželni odbor uveljavil svoje pravice kot hišnega gospodarja proti gledališkemu vodstvu z vso kulturnostjo in koncilijantnostjo, kakor bi to storil tudi napram — mestni občini (?). Izrazam s tem svoje veselje, da se je posrečilo na ta način rešiti gledališko krizo in preskrbeti Ljubljani prvo razredne umetniške gledališke predstave. To je moj odgovor na omenjeno interpelacijo. (Klerikalci ploskajo.)

Nato je deželni odbornik dr. Lampe odgovoril na razne interpelacije, tičoč se raznih prometnih in gospodarskih vprašanj. Med drugim je odgovoril na interpelacije poslanca Ribnikarja glede mosta pri Griblju, o zgradbi potokov pri Dragatušu, o preskrbi Bele Krajine z vodo, o zgradbi deželne ceste od Črnomlja do deželne meje in o zgradbi ceste Kostanjevica-Žužemberk in na interpelacijo poslanca Gangla glede ceste pri Mali vasi in glede razdelitve mandatov v cestnem odboru idrijskem.

Razprava o nujnih predlogih.

Dež. glavar: Sedaj pridejo na vrsto nujni predlogi in sicer kot prvi predlog poslanca Ribnikarja o ustanovitvi živinorejske zavarovalnice. Ker predlagatelj ni v zbornici, bomo glasovali o nujnosti. Konstatujem da je bila nujnost sprejeta. Odkazujem predlog kmetijskega odseku.

Telefonsko omrežje v Ljubljani.

Dež. glavar: Sedaj pride na razpravo nujni predlog poslanca dr. Trillerja in tovarišev glede izpolnitve telefonskega omrežja v Ljubljani. Prosim gosp. predlagatelja, da utemelji nujnost.

Poslanec dr. Triller: Telefonska mizerija v Ljubljani je neznosna. Centrala je zastarela in nezadostna, ker je urejena za največ 300 abonentov, tako, da danes čaka že okrog 200 reflektantov brezuspešno telefonske ščacije. Nadzemeljsko izpelja-

no omrežje je tako, da je vsled neprestanih indukcijskih motenj in tem zvezanega preslijanja z ene zveze na drugo izključeno vsebovanje telefonske tajnosti. Vrh tega pa pozimi trga sneg šibke žice in provzroča, da so naročniki po različnih delih mesta ne le cele dni, temveč včasih kar po tedne brez zveze. Aparati so najstarejši in najslabši, služba nedostopna. Vse te kalamitete in nevzdržnosti teh ramer je državna uprava morala uvidevati že pred dvema letoma ter je vpostavila v državni proračun za radikalno preustrojenje in zlasti za vpeljavo podzemeljskega telefonskega kablja v Ljubljani svoto 250.000 kron. Meseca januarja so intervenirali v tem pogledu mestne občine in deželni odbor na trgovskem ministrstvu, kjer se je zagotovilo, da je stvar v popolnem redu in da se prične z delom v zgodnji pomladi. Mojo bojazn, da bi se zamogel kredit kje drugje porabiti, je gospod referent zavrnil z vso odločnostjo. Pa je prišla spomlad, prišlo poletje in o izvršitvi dela ni bilo ne duha ne duha. Interveniral sem vnovič in sedaj mi je z velikim obžalovanjem razložil, da se je za Ljubljano dovoljen kredit 250.000 kron porabil za Galicijo. (Ogorčeni klicji!) In tako smo ostali na cedilu in v stari neznojni telefonski mizeriji. Zategadelj zdi se mi primerno in ugodno, da povzdigne svoj glas tudi visoka zbornica. Naslovil pa sem moj predlog nalašč na c. kr. deželno vladu, ki naj zlasti potrdi neznoznost razmer ter na ta način krepko podpre tozadevno akcijo naših parlamentarnih krogov. Živahno odobravanje v celi zbornici.

Dež. glavar: Odrjam glasovanje. Kdor je za predlog, naj vstane. Konstatujem, da je nujnost soglasno sprejeta.

O prezidavi južnega kolodvora.

Dež. glavar: Pride sedaj v razpravo nujni predlog gospoda poslanca dr. Trillerja in tovarišev glede prezidave južnega kolodvora. Besedo ima gosp. predlagatelj poslanec dr. Triller:

Vprašanje prenujne prezidave ljubljanskega južnega kolodvora se vleče že leta kakor morska kača. Že pred osmimi leti je to generalna železniška inspekcija sporočila mestni občini, da je prezidava neodložljiva in da se vsled tega niti vprašanje, koliko naj prispeva za njo državna železnica, ne sme in ne more zavleči. Vršila se je ta ča konferenca v železniškem ministrstvu, na kateri je južna železnica v resnici predložila krasen propekt, čes, da bo pričela delo po tem projektu takoj, čim mestna občina ljubljanska prispeva za podvoz ob Martinovi cesti stotisoč kron. Jaz sem zastopal mnenje, naj se ta prispevek sicer dovoli, izplača pa stoprav po izvršitvi celega projekta, kajti manjkalo mi je že tačas potrebno zaupanje v zanesljivost obljub južne železnice. No, občinski svet ljubljanski je bil toli lojalen, ali kakor spriča izkušnja sedaj, toli nepreviden, da je verjel slovensim zagotovilom južne železnice ter izplačal tistih 100.000 kron. In sedaj se je zgodil škandal, katerega sem se jaz vnaprej bal. Južna železnica je zgradila podvoz, ki jej je bil neobhodno potreben, ostali projekt pa je vrgla pod mizo. Kolodvor je ostal tak, kakoršen je bil, sramota za celo deželo in večna nevarnost za življenje in zdravje uslužbencev in potnikov. Le peron in vestibul so nanovo pobelili, kakor da bi se hoteli norčevati iz države, dežele in mesta. In s 1. oktobrom so tej nerodni podrtji nadeli potem še naslov »Glavni kolodvor«. Prava ironija. Južna železnica ima sedaj nov izgovor, čes, da državna železnica ne plača svojega prispevka, južna železnica pa da po skušnjah v Beljaku z delom ne prične, predno ta prispevek ni v redu. Javov izgovor, ki nas prav nič ne briga. Mi vemo le, da se preuredba in prezidava kolodvora v resnično centralni kolodvor absolutno ne da več zavlačiti; sicer bo državni pravdnik, čim se zgodi kaka večja nesreča, moral postaviti na zatožno klop ne morda nedolžnega uradnika, temveč generalnega ravnatelja južne železnice in eventualno tudi visokega funkcionarja državne železniške uprave.

Prosim vis. zbornico, da da duška ogorčenju vsega prebivalstva nad tem nečuvnim postopanjem in nad temi neznojnimi razmerami s tem, da soglasno prizna mojemu predlogu nujnost. (Odobravanje!)

Podržavljenje poštnega in brzojavnega urada v Idriji.

Na to je prišel v razpravo nujni predlog posl. Gangla in tov. glede podržavljenja, oziroma erariziranja poštnega in brzojavnega urada v Idriji, katero podržavljenje je bilo že objavljeno na 1. 1896. Nujnost je bila soglasno sprejeta, predlog pa se je izročil odseku.

O dolenskih železnicah.

Zbornica je na to vzela v razpravo gori omenjeni nujni predlog

posl. dr. Novaka in tovarišev glede dolenskih železnic. Utemeljevanje tega predloga priobčimo jutri. Predlog je bila soglasno priznana nujnost, na kar je bil izročen odseku.

Končno je bila sprejeta tudi nujnost Pibrovega predloga glede zgraditve železniških prog ob skupnih pašnikih.

Delavska zavarovalnica zoper nezgode v Trstu.

V imenu upravnega odseka o nujnem predlogu posl. dr. Novaka glede izločitve dežele Kranjske iz okrožja delavske zavarovalnice zoper nezgode v Trstu je poročal posl. Piber in predlagal:

1. C. kr. ministrstvo za notranje zadeve se naprosi, da izloči v smislu § 9. zak. z dne 28. decembra 1887, drž. zak. št. 1 ex 1888 deželo Kranjsko iz okrožja delavske zavarovalnice zoper nezgode v Trstu in ustanovi v Ljubljani lastno delavsko zavarovalnico;

2. deželni odbor vojvodine Kranjske naj poda c. kr. ministrstvu za notranje stvari pritrdilno poročilo in mnenje o resnični utemeljenosti potrebe lastne zavarovalnice v Ljubljani.

Med referatom posl. Pibra je prevzel predsedstvo baron Lichtenberg.

Posl. grof Barbo je naglašal, da je povsem upravičeno, ako se zahteva, da se izloči dežela Kranjska iz okrožja delavske zavarovalnice v Trstu, zlasti ker ne gre, da se denar vporablja zgolj v italijansko narodno namene, kakor je tudi krivično, ako uradniki in nastavljenici ne razumejo jezika delavcev. Ako pa bo on glasoval proti predlogu, bo to storil radi tega, ker se mu zdi okrožje, obsega joče zgolj Kranjsko, premajhno.

Posl. dr. Novak se je pridružil izvajanjem poročevalca in izpolnil ta izvajanja še s temi slučajji: Delavska zavarovalnica v Trstu nima nobenega slovenskega napisu, dasi je $\frac{2}{3}$ zavarovancev Slovencev. — Pri zavarovalnici se službe sploh ne razpisujejo, ampak se nastavljajo kar pod roko na predlog ravnateljstva potom upravnega sveta. — Neki Slovenec, zavarovalni tehnik je prošil za mesto v tehničnem oddelku. Bil je popolnoma kvalificiran, z vsemi potrebnimi izpiti. Toda službo je dobil nekvalificiran Lah brez vsakih izpiti.

Z delavstvom se postopa naravnost krivično. Ako zbolhi kak delavec in prijavi to zavarovalnici, potem mora čakati na odgovor kakih 10 mesecev in še takrat dobi odgovor, da ne dobi nobene rente.

Načelnik tehničnega oddelka je bil neki dr. Petkosič, ki ni bil več slovenskega jezika in vsled tega tudi ni imel kvalifikacije za uradnika v smislu službene pragmatike. Temu gospodu je upravni svet ukazal, naj se prične slovenskega jezika učiti. Dr. Petkosič se seveda ni naučil slovenskega, marveč je dal zavarovalnici slovo in bil imenovan za tajnika v — italijanskem ministrstvu notranjih del. Slovenci in slovenski delavci so torej plačevali moža, da je mogel prakticirati za — državno službo v Italiji.

Kako postopajo v zavarovalnici z delavci samimi, dokazuje ta-le slučaj: Nekega slovenskega delavca, ki je prišel v zavarovalnico iskati pravico, sta dva uslužbenca na direktni ukaz uradnikov vrgla preko praga in ga opsovala s »ščavo«. To je dokazala sodna preiskava, v kateri sta imenovana uslužbenca priznala, da sta bila najeta in da sta iz zavarovalniške blagajne dobila — 109 kron za to, da sta onega slovenskega delavca vrgla čez prag.

Zavarovalnica investira denar samo med Italijani in za italijanske institucije.

Tako je 1. 1911 posodila 100.000 kron za zgradbo uradniških hiš v Kopru. Letos je posodila mestni občini v Trstu 500.000 K proti 5%, leta 1912 isti korporaciji 500.000 K in preje že 600.000 kron in vse to proti samo 4% obrestmi. Na Kranjsko pa ni zavarovalnica posodila niti vinarja in je šele v zadnjem času odklonila prošnjo neke občine na Kranjskem za posojilo, čes, da mora za to posojilo jamčiti deželno zastopstvo.

Tako postopa ta zavarovalnica, zato je docela upravičena naša zahteva, da se izločimo iz okrožja tega zavoda. Pomisleki, da bi samostojen tak zavod za Kranjsko ne mogel uspevati, ni upravičen. Zavarovalnica v Trstu je imela 1. 1909. dohodkov okroglo 200.000 K, 1. 1910 240.000 K, 1. 1911. pa 251.000 K. Razvidno je torej, da ti dohodki stalno naraščajo. Sicer pa bi se za Kranjsko ustanovljena delavska zavarovalnica dala združiti z zavarovalnico za privatne nastavitelje, kar bi gotovo zaguaralo njeno življensko sposobnost.

Naglašati pa je tudi treba, da je naša zahteva po ustanovitvi samo-

stojne delavske zavarovalnice za Kranjsko tudi v zakonu upravičena, saj pravi zakon sam, naj se take zavarovalnice po možnosti osnujejo v vsaki kronovini. (Napredni poslanci ploskajo.)

Zbornica je odklonila predlog grofa Barbota, naj se predlog vrne v proučevanje dež. odboru, ki naj o njem poroča v prihodnjem zasedanju, sprejela pa odsekov predlog z glasovi vseh slovenskih poslancev.

Ob 1. popoldne je dež. glavar sejo prekinil. Seja se nadaljuje ob 4. popoldne.

Jubilej „Sokola“ v Ljubljani.

Jubilejni darovi Sokolu. Povo-dom petdesetletnice so »Sokolu« v Ljubljani pristopili kot ustanovni člani bratje: Jan Duffe, dr. K. Triller, dr. A. Kokalj, dr. V. Murnik, dr. Fr. Novak, dr. Fr. Windischer, dr. Konrad Vodušek (Trst) in dr. J. Rupnik z zneski po 200 K, skupaj 1600 kron. — Naj bi požrtvovalni bratje našli mnogo posnemovalcev, da se »Sokol« v Ljubljani za delo v novem petdesetletju okrepi kar najbolj tudi gmotno.

Velika ljudska veselica, ki se vrši ob Sokolovem jubileju v nedeljo, dne 12. oktobra ob 8. zvečer v vseh prostorih »Narodnega doma«, obljublja biti v resnici neprilipen sestanek vseh bratov Sokolov, ki bodo prihili teli ta dan ob blizu in daleč, da proslave jubilej »Sokola« v Ljubljani, ter vsega narodnega, Sokolu naklonjenega občinstva ljubljanskega ter mnogih gostov z dežele. Kako tudi ne? Priredbe ljubljanskega »Sokola« so bile vedno privlačna sila za vse, mlado in staro, ki čuti sokolsko-narodno; odlikovale so se vedno po svoji priprnosti eleganciji, neprilipenosti in zabavnosti, obenem pa po pestrosti svojih obiskovalcev. V vsem tem pa bo sedanja prireditev vse prejšnje še presegala, ker bo obenem vesel sestanek vseh onih, ki so v dolgi dobi 50 let kdaj skupno delovali v ljubljanskem »Sokolu«.

Priredil pa bo »Sokol« menda sedaj prvič tudi srečolov. Že sedaj ima pripravljenih okroglo 300 krasnih dobitkov, nekaj prav lepih dobitkov pa je odboru še obljubljenih. »Sokol« je namreč uvidel, da se občinstvo na vseh veselicah srečolova prav rado poslužuje, pri obilem številu dobitkov pa bo to še prav posebna zabava.

Godbo bo oskrbel na veselici znani izborni orkester bratskega društva »Sokol I.«, prepeval bo sokolski kvartet, sestavljen iz samih priznanih moči. A tudi sicer bo za zabavo preskrbljeno z različnimi šaljivimi točkami.

Naj tedaj vsak, kdor količkalj more, prihiti na to veselico, žal mu ne bo, vstopnina pa znaša itak samo 50 vin.

Vrše pa se za to prireditev tudi velike priprave. Aranžma so prevzele poleg celega Sokolovega odbora narodne gospe in gospodične, na čelu jim gospa Franja dr. Tavčarjeva, kar že samó ob sebi jamči, da bo prireditev najmanj na višku vseh prejšnjih. Na razpolago bodo vsi prostori »Narodnega doma«. Vsi gorenji prostori bodo okusno dekorirani, posod postavljani paviljoni, v katerih ti bodo Sokolovi telovadci in telovadke točno postregli z izborno jedjo in pijačo. — Opozarjamo, da je vso pijačo preskrbel »Sokol« sam, in da se mu je posrečilo poleg dobrega naravnega piva dobiti tudi prav izborno domačo kapljico. Točilo se bo rdeče in belo vino, pa tudi pristni kraški teran. Preskrbljeno bo bogato za izborno mrzlo kuhinjo, gorka jedila pa se bodo dobila pri restavraciji. V tem oziru bo skratka prav dobro poskrbljeno. Telovadnica pa bo prirejena za plesišče, kjer se bo vsakdo lahko zavrtel in poskočil, kolikor mu drago.

Dnevne vesti.

+ Volitev v c. kr. mestni šolski svet ljubljanski. Prva volitev se je vršila, kakor že znano našim čitatelem, dne 28. novembra lanskega leta. Zmagali so napredni kandidati z enim, oziroma z dvema glasovoma večino. Deželna vlada je pa uradnim potom en glas razveljavila in sicer glas učiteljce Frančiške Lunder, ki jo je poklical k volitvi nadzornik Maier, dasi še ni bila odpuščena iz njenega prejšnjega službovanja na Viču in vsled tega do dne volitve tudi še ni nastopila službe v Ljubljani. To se je zgodilo na škodo naprednega učiteljskega, ker je dognano, da Lunderova kot razglašena Slomškari-ka ni volila naprednih kandidatov. Z ovrženim glasom Lunderove je bila pa dokumentirana pristranost nadzornika Maierja, ki jo je povečal še s tem, ker je hotel dati volilno pravico tudi katehetu Smrekariju, ki ga je po-

končani volitvi, že sredi skrutinija, privedel na volišče nadučitelj Cepuder. Proti tej volitvi so vložili Slomškariji kar tri ugovore na deželni šolski svet, oziroma na naučno ministrstvo, ki pa niso imeli uspeha. Obveljal je ukrep deželne vlade, ki je odredila, da je treba enega učitelja-veščaka in dva namestnika nanovo voliti, ker vsled ovrženega glasu Lunderove ni nihče izmed teh treh dobil absolutne večine. Dne 25. septembra je bila nova volitev, pri kateri je zopet zmagala lista naprednih kandidatov in sicer to pot s štirimi glasovi večino. Tej skupščini je predsedoval in vodil volitev g. župan dr. Ivan Tavčar in sicer kot predsednik c. kr. mestnega šolskega sveta. Ta pravica mu tudi gre na postavi § 23. dež. zakona o šolskem nadzorstvu z dne 23. oktobra 1. 1912, ki pravi med drugim: ... »skupščini predseduje in vodi volitev predsednik okrajnega šolskega sveta ali od njega odposlani namestnik.« Tu je treba razločevati učiteljsko skupščino od okrajne učiteljske konference, zakaj ministrski razpis z dne 2. maja 1894. 1. točka 3. pravi: »Učiteljska skupščina (Lehrerversammlung) se ne more smatrati kot istovetna (identisch) z okrajno učiteljsko konferenco.« (Heinz stran 700—1). V smislu § 34. deželnega zakona o šolskem nadzorstvu predseduje in vodi okrajno učiteljsko konferenco okrajni šolski nadzornik; v smislu §§ 23. in 36. pa predseduje učiteljski skupščini predsednik, ali pa katerikoli član okrajnega (mestnega) šolskega sveta, ki ga določi predsednik. Navadno odpošlje predsednik okrajnega šolskega nadzornika, da predvede skupščini, vselej pa ne. V Kranju n. pr. je vodil volitev pri zadnji učiteljski skupščini okrajni komisar Merk, ker ga je predsednik okr. šol. sveta v to pooblastil. V Radovljici je vodil okrajno učiteljsko konferenco okrajni šolski nadzornik, učiteljski skupščini, ki se je vršila takoj po konferenci, je pa predsedoval okrajni glavar kot predsednik okr. šol. sveta. Tako je bilo tudi v Ljubljani. Tu je predsedoval skupščini g. župan še tembolj upravičeno, ker imamo dva okrajna šolska nadzornika in da bi ne bilo zamere ne tu ne tam, se je predsednik mestnega šolskega sveta poslužil svojih pravic ter sam vodil volitev v veliko zadovoljnost večine učiteljskega. Bilo je pa to tudi zaradi tega potrebno, da bi se ne go-dile take ali podobne nepravilnosti, kakršne so se vršile pri skupščini dne 28. novembra lanskega leta. Zakon torej jasno govori, da je predsednik okrajnega (mestnega) šolskega sveta v prvi vrsti poklican, voditi volitev pri učiteljskih skupščinah. Le učitelju mladinskih izpridencev v deželni prisilni delavnici, Adolfu Sadarju, ki je, mimogrede povedano, zastopnik učiteljskega v c. kr. dež. šol. svetu, ti zakoniti predpisi niso znani; zato je vložil na dež. šol. svet ugovor proti temu, ker je župan predsedoval učiteljski skupščini. Poleg tega hoče imeti pa še za skrutinijo posebne vrste predpise, kakršni niso nikjer v veljavi. Sadarjevemu rekurzu je tudi podobna interpelacija nadučitelja in poslanca Fr. Jakliča, ki se mu tudi pozna, da ne pozna šol. zakonov in razpisov, ker mečlje okrajne učiteljske konference in učiteljske skupščine kar v en koš.

+ Kulturni, cerkveni in oblastveni škandal. O »čudežih«, ki jih je uganjala Johanca v vodiškem farovžu, prihajajo čedaje lepše stvari na dan. Pred vsem je vrgla ta sleparija posebno luč na naše cerkvene kroge. Škof in cerkveni veljaki so vedeli, kaj se godi v vodiškem farovžu, na svoje oči so vse videli, pa so molče trpeli in dopuščali in s svojo cerkveno avtoriteto krili to sleparijo, ki je bila vprizorjena samo za to, da bi se iz lahkovernega ljudstva izželo kar mogoče mnogo denarja. Denar in po-zrtja, to je edina vera našega klerikalizma. »Čudeži« v vodiškem farovžu so nesli mnogo denarja. Ljudje so darovali ne le drobiž, nego tudi večje vsote; govori se, da je neka ženska plačala 2000 kron, neka druga celo 1000 kron. Koliko denarja se je s čudeži v farovžu prisleparilo, to vedo pač samo tisti, ki so si denar med seboj razdelili. Župnik in njegov morebitni kompanjoni bodo seveda vse skrivali, kolikor bo mogoče, Johance pa ni dobiti. Brez sledu je izginila. Splošna sodba je, da so ji duhovniki-sokrivci pomagali pobegniti, oziroma so jo spravili na varen kraj, zdaj, ko imajo gotovost, da Johanca ne pride v roke oblastni, pa bi se radi z duhovsko prekanjenostjo otrsli sokrivde na ta način, da jo v »Slovencu« in v »Domoljubu« pro-glašajo za sleparko, a zamolčujejo, da bi se te sleparije brez duhovskega sodelovanja ne bile mogle nikdar zgoditi. Samo ker je župnik pri teh sleparijah sodeloval in ker je škof te sleparije trpel, so ljudje verjeli, da se

gode čudeži in so znašali denar. Pa tudi za cesarske oblasti je ta gorostasna sleparija jako laskavo pričevalo. Kakor se čuje od verodostojne strani, je bilo glavarstvo v Kamniku uradoma obveščeno, da so čudeži v vodiškem farovžu sleparija. Pa vendar ni storilo nič in je molče pripuščalo to sleparjenje bodisi iz lastnega nagiba ali vsled naročila od strani deželne predsedništva. Vodiški čudeži so kulturen škandal prve vrste; kaj takega je mogoče pri zamorcih in pasjeglavcih, a da je to mogoče pri nas, to je sramota za ves narod. Krek je govoril v dež. zboru, da prihaja pri nas po devet listov na en naslov. Poleg tistih ljudi, ki dobivajo po devet listov, žive pa tisoči in tisoči v temi in nevednosti in se puste goljufati od spekulantov z vero, ki jim žepni interesi vlevajo, da vzdržujejo ljudstvo v zabitosti in temi. Zlasti sramotni so ti vodiški dogodki za preprosto ženstvo. Kaj je to ženstvo uganjalo! Kakšno mora biti to krščanstvo ženstva, ki namaka robce v smrdljivo kri in vporablja to kot zdravilo. To je kulturni nič, na kateri je duhovščina potlačila velik del našega naroda. Vodiški čudeži so kulturen, cerkven in oblastven škandal. Radovedni smo, če se bo o tem kaj slišalo v parlamentu.

Portugalsko božjerpstvo. — Je priljubljen šlager škofovega umazanega lista. Verjamemo, da je to »portugalsko božjerpstvo« nekaj takega, da že pri teh besedah škofa sprejeta zona. Portugalci so se namreč hitreje kakor Kranjci naveličali svojih Jegličev, Šustersičev, Krekov in Lampetov in jim zakurili z žveplov in jih napodili s tistim »po božji milosti« postavljanim kraljem vred, ki se je zdaj poročil in svojo ženo najprej osrečil s spolno boleznijo. Portugalci so se otresli takega osrečevanja, kakršnega so deležni Kranjci po svojih Jegličih, Šustersičih, Krekih in Lampetih, napodili so ljudi, ki so brutalno izkoriščali svojo moč, zatirali vse, kar se jim ni uklonilo, preganjali in ubijali vsakega, kdor je bil drugačnega mnenja in tlačili narod na kulturo, ki jo pri nas reprezentujejo čudeži v vodiškem farovžu. To koristno delo imenuje škofov list »portugalsko božjerpstvo«; okrog škofovega lista zbrani Portugalci se pač boje, ker vedo kako davno so že zaslužili, da se jim z žveplov zakuri.

Iz škofove kloake. Škof zabavlja v »Slovencu« na magistrat, češ da nastavlja take ljudi, kakor Javernik. Pri vsakem uradu se lahko zgodi, da pride do službe kak neveden človek, saj so imeli klerikali tudi svojega Polanika in Sajovca. Razložek, ki ga pa škof menda ne razume, je le ta, kako kak urad postopa nasproti uradnikom, ki kaj zagreše. Magistrat je Javernika takoj dal v disciplinarno preiskavo in je s tem pokazal, da vestno in strogo gleda na svoje ljudi. Škof pa Kreka še danes ni dal v disciplinarno preiskavo. Še lepši izgled pa imamo pri deželnem odboru, kjer so imeli »inženirja za hlev« s imenom Smrekar. Ta je kot zastopnik deželne odbora potoval po deželi in goljufal in sleparil kar se je dalo. Pa mislite da so ga v deželnem odboru dali v disciplinarno preiskavo? Ko se je državno pravdnikstvo začelo brigati za Smrekarja — časih se državno pravdnikstvo zanima tudi za kakakega klerikalca, če ni slučajno duhovnik in ne slepari s čudeži — tedaj je mož lepo izginil in deželni odbor ni dal nobenega glasu od sebe in je celo stvar tudi deželnemu zboru zamočal. Med magistratom in deželnim odborom je torej prav bistven razložek. Kaj pa če bi se škof raje malo pobrigal za svoje milijonske dolgove, kakor da trati čas s takimi natolcevanji. Tudi se škof izpodtika ob tem, da se je ljubljanski župan župan malo pošalil z nekim hišnim posestnikom in ga vprašal, če je tudi on razobesil zastave ob katoliškem shodu. No, s tem se župan ni nič hudega storil, zakaj na magistratu doseže vsak svojo pravico, naj bo liberelec ali klerikalec, Nemec ali socialni demokrat. Pri deželnem odboru pa je drugače. Tam za liberalca ni pravice. Tam pravijo: če si liberelec, si bojkotiran in ne dobiš nič, ne podpore, ne dela, ne službe, ne pravice, pa če si še tako potreben in če je tvoja prošnja in zahteva še tako utemeljena. Ali pojmi škof ta razložek med magistratom in deželnim odborom? Če ne, naj gre vprašat svojo varovanko vodiško Johanco!

Pavšlarjeva tožba proti deželnemu odboru leži na sodišču, toda obravnave ni mogoče razpisati, ker je dr. Šustersič prošil za štiri tedne odloga. Mislimo, da bo čez štiri tedne tudi še — prezdodaj za klerikalce.

Iz gospodarstva deželne biko-reje. V 230. številki »Slovenskega Naroda« je bila notica pod gorenjim naslovom, ki zasluži, da se ji tudi z druge strani posveti nekaj besed.

Tam se piše, da je nastavljen na Ro-bežu kot večak — mesarski pomočnik. V resnici so čudni naši deželni gospodarji. Namesto da bi taka mesta dali na razpolago absolventom deželne kmetijske šole, pa delajo tako, kot bi absolutne te šole ne bili prav ničesar zmožni. Ignorira se jih na vseh koncih in krajih, zato se pa nastavlja ljudi — la Bartol kot kmetijske večake. Pozivljamo društvo absolventov kranjskih kmetijskih šol, naj proti takemu ravnanju odločno protestira, kajti ravno s tem daje deželni odbor svoji šoli največjo nezaupnico, dočim se na drugi strani vodstvo te šole trudi na vse kriplje, da se učenci kaj pridajo nauče. Absolventje deželne kmetijske šole, ki nimajo svojega domovanja, se pa morajo potikati po drugih kotih, pri tem pa se vedno sliši zabavljanje, da so za nič in podobno. Dajte podobna vodilna mesta v prvi vrsti absolventom domače šole in potem šele drugim. Če bodele svojo lastno šolo stavili v tako luč, kdo bo pa še dal sina v tak zavod? Boljše stori, da ga da učiti rokodelstva, če je že vsak »ksel« boljši kot absolvent naše kmetijske šole. — Gorenjski.

VI. vsesokolski zlet v slikah. Danes zvečer bo četrto in zaključno predavanje o tem predmetu. Spored obsega slavnostni sokolski sprevod iz Vinogradov v Staro mesto v nedeljo, dne 30. junija. Spreveda se je udeležilo 30.000 Sokolov v kroju iz vseh slovanskih pokrajin, trajal je od pol 10. dopoldne do tridevter na 12. dopoldne. Široke ulice, natlačene občinstva, so navdušeno pozdravljale, raz okna in strehe so metali cvetje v pozdrav. Slike: češka družstva v tujni, rusinski Sokoli, ruska godba, Amerikanci pod vodstvom Čermaka, Slovenci, praški župan z občinskim svetom pričakuje sprevoz, dr. Scheiner na govorniški tribuni, zbrano Sokolstvo na slavnostnem trgu itd. — Nastop Rusov pri telovadbi: telovadke na orodju, 150 ruskih dijakov iz Harkova, ruske skupine (Petrograd, Jekaterinoslav, Moskva, ruske Sokolice. — Nastop Srbov, Bolgarov (bolgarski plesi). — Dosedanji obisk kaže povsod v vseh slojih zanimanje. Članstvo in sokolsko občinstvo je hvaležno odboru »Sokola I.« za serijo krasno uspešnih predavanj. Do sedaj je posetilo prva tri predavanja skupno okrog 1900 oseb in marsikomu je žal, če je zamudil prvo. — Na zaključno predavanje pridejo vsi prijatelji sokolske misli, vsi oboževalci krasnih uspehov sokolske organizacije. — Dame naj izvolijo priti nekoliko prej radi sedežev! Začetek točno ob 1/9. zvečer.

Predavanje v Mestnem domu. V torek zvečer se je vršilo tretje predavanje, katerega je priredil Sokol I. Predaval je brat dr. Pestotnik. Dvorana je bila nabito polna, kar kaže, kako vro se zanima naše občinstvo za naše Sokolstvo. Predavatelj je nadaljeval s likami VI. vsesokolskega zleta v Pragi. Slike so bile izborne in so vzbujale splošno zanimanje. Posebno so ugajale slike, ki so predstavljale javno telovadbo, proste vaje, katere je izvrševalo 12 tisoč telovadcev, in proste vaje, katere so izvrševali Sokolice, 6000 po številu. S posebnim navdušenjem je bila sprejeta druga slika, ki tako jasno kaže velikanski napredek Sokolstva. Tema slikama so sledile še razne druge slike, kakor razna izvajanja Sokolov jezdecov, razna izvajanja francoskih telovadcev in razne, res umetniško sestavljene telovadne skupine. Občinstvo se je z glasnim obnavljanjem zahvaljevalo za izreden užitek predavatelju bratu dr. Pestotniku in Sokolu I., ki je priredil ta izredno krasna, zanimiva in poučna predavanja.

Kaj se je zgodilo? Znani klerikalni agitator, eden voditeljev pri vseh agitacijah klerikalne stranke, Josip Grošelj, se pogreša, Grošelj je bil uslužben pri upravnistvu Katoliške tiskarne. Kaj se je zgodilo z njim, se ne ve, vendar se največ sliši mnenje, da je odšel — v Ameriko. V Ljubljani je zapustil ženo s sedmoro otroci.

Preselitev urada. Mestni ekspedit in urad za nastanjanje vojakov sta se preselila iz dosedanjih prostorov v III. nadstropje sosedne hiše, Mestni trg št. 27, kjer je bilo poprej nastanjeno mestno knjigovodstvo.

Cvet in sad. G. Fran Sevšek, posestnik v Višnji gori nam je poslal več vejic, na katerih so lepe dozorele hruške in polno popolnoma razcvetelega cvetja. Hruška, ki nudi izreden prizor v jeseni, raste na njegovem sadnem vrtu.

Sadna razstava na Premu je tako lepa, da se izplača vsakemu jo ogledati. Otvoritev se je udeležil tudi predsednik c. kr. kmetijske družbe komerc. svetnik G. Povše, ki je v lepem, poljudnem govoru poudarjal, da treba z združenimi močmi skrbeti za kmetijstvo, ker tako najlepše

skrbimo za naš drugi mali slovenski narod. Čemu se je pa prišulil grof Barbo?

Pogrešan turist. Iz Trsta se nam poroča: Dragotin Val, vodja dr. Vilfanove pisarne v Trstu, odpeljal se je 30. septembra iz Trsta. Prijateljem je povedal, da gre na Triglav. Vala so zadnjič videli dne 30. septembra v Podbrdu na Goriškem, od tu niso našli nobenega sledu za njim. Rešilna ekspedicija se je vrnila brez uspešno. Val je znan kot jako dober, zanesljiv hribolazec. Prehodil je skoraj vse slovenske gorovje. Pred leti je bil Val solicator pri dr. Znidariču v Ilirski Bistrici. Njegova zasluga je bila, da so razna pota (na Zneznik, Planine) dobila markacije, sploh je bil gotovo najbolj delujoč član ilirsko-bistriške podružnice planinskega društva. Živel je ločen od svoje žene. Mogoče da je pone srečal, a ni izključeno, da je izvršil samomor.

Živi mrtvec, jako zanimiv film po istoimenskem romanu Leva Toistega, se bo predvajal od petka do ponedeljka v kinematografu »Ideal«. Film je dosegel po vseh večjih mestih, kakor v Pragi, Brnu, Trstu itd. največji uspeh in se gledalci jako pohvalno izrekajo o njem. — Danes zadnjič ljubka veseloigra »Njegova komorna strežnica«, ki vzbuja med gledalci buren smeh.

Živi mrtvec — to je naslov grofa Leva Tolstega globoko zasnovanemu delu, delu svetovne slave, kjer nam pisatelj s samo sebi lastno temeljitostjo in psihološkim opisovanjem od vseh skrajnosti človeške duše opisuje življenje »Živega mrtveca« Fedja Protasova, ki blodeč med življenjem in smrtjo v večni neskladnosti duše životari omahljivo življenje pijanca, ki mu pa še ni zamrla poslednja iskrica človečnosti in se naposled žrtvuje, da vsaj druge reši posledic nevednega svojega življenja. Slavni Tolstoj je to povest posnel po resničnem življenju in kolikor more kinematografija naslikati hude dušne borbe in dvome, boj med globoko zakopanimi blagimi čustvi in iz pijanosti izvirajočo vihravostjo in razburljivostjo — vse to nam pred očuje z živimi gestami ter izbornim igranim film »Živi mrtvec«, ki se pričene s petkom, 10. t. m. predstavlja v kinematografu »Ideal«. Na ta aktualni film se je povrnemo.

Glasovita vlomila prijeta. Kakor smo že poročali, sta vseh zadnjih zločinov v Ljubljani, okoli in v vloga v kamniškem uradnem posloju nujno sumljiva sedaj najdržeja še mlada kranjska lopova Janča Pavlič in Leopold Jereb, ki znata biti poleg svoje drznosti še humoristična. Kakor čujemo, je oba tička v Trstu policija izsledila in aretirala. Sedaj menda pač ne prideta tako naglo na prosto, ali da bima še celo ne prizanesli prisilne delavnice.

Motoristova smola. Včeraj popoldne sta se po Karlovski cesti prav prečno z motorjem in pripetim sedežem peljala dva Nemca. Hipoma pa vozilo odpove in motor se prekucne s košaro vred prav »na glavo«. Motorist se je zvalil poleg motorja, oni pa, ki je brezdelno sedel zraven svojega prijatelja, pa je ležal pod košem (pripetim sedežem) in je bil prizor enak liki želve, čemur se je občinstvo, ko je videlo, da se ni nihče ponesrečil, prav iz srca smejalo. Oba sta se naglo skobacala pokoncu in odrinila zardelih obrazov dalje.

Nesreča. Ko so te dni v Zabkarjevi tovarni nakladali na voz železno konstrukcijo, je pri tem padla ključavničarskem pomočniku Hijačintu Gašperju Pibrouzta na levo nogo sora ter mu zmečala palec.

Z voza padel. Ko je včeraj 12 letni šolski učenec Vincencij Marencič, sinko zidarskega mojstra iz Gilnc, peljal domov prekle, je pri železniškem prelazu padel z voza ter si zlomil desno roko. Dečka so prepeljali v deželno bolnico.

Uboga vdova s tremi otroci se najljudneje zahvaljuje vsem darovalcem za denarno podporo ter oni gospe, ki je darovala zavitek obleke. Bog povrni stotero. Priporočam se še nadalje blagim srcem.

Telefonska in brzojavna poročila.

Gosposka zbornica.

Praga, 9. oktobra. Voditelj desne gosposke zbornice bo najbrže namestu umrlega kneza Karla Schwarzenberga grof Goluchowski.

Rekonstrukcija kabineta. Dunaj, 9. oktobra. »Polnische Nachrichten«, ki so v zvezi s krogi poljskega kluba, prinašajo danes vest, da je pričakovati še pred sestankom državnega zbora rekonstrukcije kabineta, ki naj se izvrši na ta način, da se izmenjajo najmanj štirje ministri, med njimi Justični, trgovinski in poljedelski ministri.

Vojaške zahteve.

Dunaj, 9. oktobra. V skupni ministrski konferenci se je udeležilo sledeče: **Zahteve za pripravljenost po zimi in za oboroževanje med tem časom 350 milijonov; postavijo se kot naknadni kredit za leto 1912 in 1913. Za zvišanje rekrutnega kontingenta 35.000 mož zahtevke 11 milijonov v prvem polletju 1914. Mornariški upravi se dovoli zgraditi 4 dreadnoughte, več majhnih rizar in nekaj torpedovk, zahtevke 426 milijonov. Dva dreadnoughta prično graditi spomladi.**

Zahteve železničarjev.

Dunaj, 9. oktobra. Železničarske organizacije so imele včeraj in predvčerajšnjem posvetovanja zaradi neizpolnitve železničarskih zahtev. Vsi govorniki so naglašali, da se od 35 milijonov kron, namenjenih od parlamenta za železničarje, ni izdal niti vinar za ta namen. Železničarji so sklenili predložiti svoje zahteve v memorandumu železniškemu ministru in urgirati izpolnitev te zahteve, ker je v interesu države, da mirno reši to pereče vprašanje.

Vseučiliški uradni list.

London, 9. oktobra. Dunajski akademični senat je izdal včeraj prvo številko uradnega vseučiliškega lista, ki bo obsegal vse vseučiliške odredbe. Obenem naznanja list izdajo vseučiliškega adresarja.

Gališko vprašanje.

Dunaj, 9. oktobra. Včeraj so se zglasili voditelji ukrajinskega kluba pri ministrskem predsedniku, da mu označijo svoji sklepe, da ne bodo podpirali vlade.

Dunaj, 9. oktobra. V včerajšnji seji rusinskega kluba so zahtevali nekateri poslanci, da se izključi poslanec Petryckij, ker je zlorabljal svoje stališče kot poslanec, da je pozivljaj k izselitvi v Ameriko. Izključitev se v včerajšnji seji še ni izvršila.

Tirolski deželni zbor.

Inomost, 9. okt. Predvčerajšnjem je prišlo med tirolskimi strankami do sporazuma v vseh principijalnih vprašanjih volilne reforme, vsled česar so včeraj odtegnili nemški liberalni poslanci svoje nujne predloge. Načrt volilne reforme se je odkazal zopet odseku. Prihodnja seja se naznani pismeno.

Kanal Donava — Jadransko morje.

Budimpešta, 9. oktobra. Trgovinsko ministrstvo se bavi sedaj s projektom kanala Budimpešta — Jadransko morje. Kanal bi šel preko Blatnega jezera po Dravi in Savi. Izgradili bi ga v 6—8 letih.

Hrvatska.

Zagreb, 9. okt. »Srbobran« poroča iz Karlovca, da bo za administratorja tamonjše patriaršije imenovan srbski škof Mihajlo Grujić, ki je pristaš bivšega bana dr. Tomašića.

Bosna.

Sarajevo, 9. okt. Škof Stadler potuje v kratkem v Rim, da poroča papežu o konverzijski aferi.

Dunaj, 9. okt. »Reichspost« priobčuje izjavo nadškofa Stadlerja o konverzijski aferi, v kateri pravi, da je rimska kurija sama označila bosanski konverzijski zakon kot tak: »ut nec probari ullo modo possint et nec tolerari.« Treba je boga bolj poslušati kakor ljudi. Dokler obstoja ta zakon, se mu morajo katoličani zlasti pa duhovniki ustavljati in mu odpovedati pokorščino.

Bethmann-Hollweg.

Pariz, 9. okt. »Excelsior« poroča, da bo nemški drž. kancelar Bethmann-Hollweg v kratkem odstopil.

Dogodki na Balkanu.

Tretja balkanska vojna.

Valona, 9. oktobra. Grško vojaštvo je zasedlo zapuščeni albanski mesti Starovo in Parodec.

Belgrad, 9. oktobra. Podaljšanje moratorija je skoraj neizogibno, ker imajo vsi vpoklicani rezervisti zakonito zajamčeno pravico do odložitve svojih plačil.

Belgrad, 9. oktobra. Vlada je sklenila povabiti inozemske konzule, da naj se osebno prepričajo o albanskih grozovitostih.

Solun, 9. oktobra. Listi poročajo, da so Srbi v Skoplju odkrili bolgarsko zaroto in več ljudi aretirali.

Belgrad, 9. oktobra. 25.000 Albancev je bilo pri Rahušnici obkoljenih in skoraj popolnoma uničenih.

Pred četrto balkansko vojno.

Atene, 9. oktobra. Merodajni krogi zatrjujejo, da smatrajo pavzo v pogajanjih kot ugodno znamenje, da je kriza popustila. Položaj pa je še vedno resen in presenečenja niso izključena. Grška in Turčija nadaljujeta svoje mobilizacijske priprave. Velešile imajo baje od turškega kabineta zadržilo, da Turčija ne namerava forsirati vprašanja Egejskih otokov. Pogajanja

med Grško in Turčijo se prično zopet v ponedeljek.

Pariz, 9. okt. »Echo de Paris« poroča iz Zeneve, da je bilo od tam vpoklicanih mnogo bolgarskih dijakov rezervnih častnikov.

Pariz, 9. oktobra. Listi poročajo, da se velesile pogajajo zaradi skupen intervencije pri Grški in Turčiji.

Atene, 9. oktobra. Včeraj je prisel sem turški princ Sabah Edin; konferiral je z Venizelosom in bil od kralja sprejet v avdienci.

Carigrad, 9. oktobra. Zatrjuje se, da je veliki vezir veleposlanikom oficijozno izjavil, da porta ne želi vojne in prepuča rešitev vprašanja otokov velesilam. — Politični krog pa trde, da je veliki vezir to izjavil pač z dobrim namenom, da pa turška vlada danes nima položaja v rokah, temveč komandirajo Enver beg in njegovi priistasi.

Za albanske roparje.

Valona, 9. oktobra. Nova albanska banka naj prične delovati v treh mesecih. Za sedaj je uvedla tresorsko službo za provizorično vladu, ki jo vodita po en avstrijski in italijanski uradnik.

Valona, 9. oktobra. Mednarodna kontrolna komisija za Albanijo se sestane 15. t. m. v Valoni.

Valona, 9. oktobra. Komisija za določitev severne albanske meje se sestane 10. t. m. ob Ohridskem jezeru in bo prodirala proti severu.

Dunaj, 9. oktobra. Albansko orožništvo bodo organizirali najbrže holandski častniki iz holandskih kolonij. Baje je Holandska to ponudbo že sprejela.

Janina, 9. oktobra. V Valono je dospela italijanska znanstvena komisija, ki je odpotovala v Berat in Elbasan, da napravi natančne zemljevide. Z istim namenom je dospela tja tudi avstrijska komisija.

Dunaj, 9. oktobra. »Tagblatt« poroča, da je naletela mednarodna komisija za določitev južnoalbanskih mej na velike težkoče. Povsod se prebivalstvo dviga in oborožuje ter ne mara pod Albanijo. List konstatira, da se Albanija teh pokrajin ne bo mogla polastiti.

Srbska skupščina.

Belgrad, 9. oktobra. »Stampa« piše, da se bodo pričela pogajanja glede avstrijsko-srbske trgovinske pogodbe 25. t. m.

Belgrad, 9. oktobra. V včerajšnji seji skupščine je predložil poslanec Jovanovski predlog, da naj se prepuste rodbinam padlih srbskih vojakov zemljišča v novih pokrajinah brezplačno. Prihodnja seja je tajna. Ministrski predsednik bo poročal o svojem potovanju in o konferencah na Dunaju in v Parizu. Minister javnih zgradb predloži predlogo za kredit 12 milijonov dinarjev za lokomotive in železniški material v novih pokrajinah.

Belgrad, 9. oktobra. Vlada je sklenila prideliti svojemu poslanstvu v Berlinu vojaškega atašeja.

Bolgarski načrti.

Sofija, 9. oktobra. Vlada je preklcala z včerajšnjim dnevom prepoved uvoza žita. Bolgarska vlada je sklenila zgraditi za 25 milijonov frankov 176 km dolgo železnico iz Haskova v Gumuldzino.

Bojkot avstrijskega in italijanskega blaga.

Atene, 9. oktobra. Trgovci v Santi Quaranti so sklenili zaradi protigrškega nastopa Italije v epirotskem vprašanju bojkotirati vse italijanske uradnike, ladje in italijansko blago. Ob enem hočejo obvestiti trgovsko zbornico v Trstu, da se bo bojkot raztegnil tudi na avstrijsko blago, če Avstrija ne bo odnehala od svoje Grkom neprijazne politike.

Turška mornarica.

Carigrad, 9. oktobra. Porta je sklenila zgraditi veliko ladjedelnico ter se pogaja tozadevno z neko angleško firmo.

Kmečka pisarna narodno-napredne stranke

Vodstvo narodno-napredne stranke je ustanovilo v svojem tajništvu posebno kmečko pisarno, ki je na razpolago vsakemu naprednemu kmetovalcu za popolnoma brezplačni pouk v vseh političnih, upravnih, davčnih, pristojbinskih in vojaških zadevah. Izključene pa so zasebne pravdne zadeve, — Pisarna bo poslovala za sedaj le pismeno in vsak napreden kmetovalec, ki je potreben kakršnegakoli pouka v zgoraj navedenih strokah, naj se obrne zaupno s posebnim pismom, kateremu je priložiti 10 vinarso znamko za odgovor (ako se želi odgovor v priporočenem pismu pa 35 vinarso znamko) na: Kmetško pisarno narodno-napredne stranke v Ljubljani, Wolfova ulica 10. Ob sebi umevno je, da je pisarna na razpolago tudi naprednim kmetiskim županstvom.

Društvena naznanila.

Trobentaška vaja (Sokola I. Sokola II. in Štefanja vas) se vrši v petek 10. t. m. Zbirališče točno ob 8. uri gvečer pred „Prešernom“. Bratje trobentaši se prosijo, da se udeležijo vaje polnoštevilno. Na zdar.

»Sokol« Litija - Šmartno priredi v nedeljo, dne 12. t. m. ob 8. uri zvečer v gostilni »Na pošti« v Litiji vinski trgatav. Skrbjeno je, da bodo prijatelji in prijateljice vinske kapljice na »svibenski vinski gorici« v krogu brhkih viničaric in viničarjev prišli do prav »židane« volje.

Književnost.

— **Publija Vergilija Marona pastirske pjesme.** Profesor Josip Vergilij Perić je najiminennejši izmed hrvaških prelagateljev latinskih umotvorov. S to novo knjigo je podal klasičen prevod klasičnega dela.

— **Sem Benelli: Ljubezen treh kraljev.** Tragičen poem v treh dejanjih. Prevedel Alojzij Gradnik. Cena 2 K, s pošto 2 K 20 v. Sem Benelli je ime, ki uživa v romanskih deželah velik ugled, največ pač vsled tega, ker Benelli ni samo izreden pisatelj, nego ker žari iz njegovih del pravi najpristnejši italijanski duh. Na njem je vse skozinsko italijansko. Od tod ta velika popularnost, ki jo uživa »Ljubezen treh kraljev« v romanskih deželah. Ta tragedija je bila vpripravljenjena tudi že na ljubljanskem odru. Ugajala ni. A kaj hočemo, na ljubljanskem odru je celo že Shakespeara prišel ob svoje dobro ime. Ljubljana ni imela ne igralcev, ne sredstev za primerno insceniranje te tragedije; Zupancič jo je spravil na oder zaradi njene pesniške krasote in je moral spoznati vso bridkost starega gledališkega nauka, da gledališko občinstvo nima smisla za pravo poezijo. Prevod »Ljubezni treh kraljev« je izšel v knjigi. Prevod je popoln; vsak verz priča, da ga je ustvaril pesnik in pesnik prelozil v naš jezik.

— **»Veda«** ima v šte. 4. in 5., ki sta skupno izšli, naslednjo vsebino: Odgovori na anketo o jugoslovanskem vprašanju. Dr. Zdenek Tobolka: Vseslovanstvo. (Konec.) Dr. Albert Bazala: Problem ličnosti. (Konec.) Dr. Stefan Sagadin: Reforma avstrijske uprave. Dr. Oton Stehlik: Karel Havlicek - Borovský o Slovencih. (Konec.) Dr. Dragotin Lončar: † Milan Paik. Andrija Gavrilovič: Iz prepiske Antona Askerca. Ivan Vavpotič: Jesenske misli ob letošnji »pomladni« razstavi v Jakopičevem paviljonu. Slovnstvo, umetnost, jezikoslovje, kulturna zgodovina. Niko Bartulović: Iz srpsko - hrvaške književnosti. Emil Adamič: Novi Akord, XII./3 Ivan Vavpotič: Poglavlja o slovenski umetnosti. II. Ivan Koštil: Dr. M. Murko o mohamedanski srbohrvaški epiki. Dr. Oto Stehlik: »Umelečka Beseda« v Pragi in Jugoslovani. Filozofija, psihologija, pedagogika. Pavel Flerić: Reforma učne v delovno šolo. F. V.: Vojaška in srednješolska vzgoja. K. O.: Milan in Milena. Gledališka predstava na prostem v Divji Šarki. Pravo in uprava. Dr. Stefan Sagadin: Dr. Leonida Pitamic, Pravica poslanca do diet. Politika. Albin Ogris: Nekaj novejših prispevkov h kritiki sodobne demokracije. Politika ekonomija. Dr. Juraj I. Tomičić: Carinsko - politični eseji. I. Vladimir Knaflić: Avstrijska gospodarska zakonodaja 1912. Beležke: (I. Koštil, Arhiv f. slav. Philologie. Dr. Lokar, Wörter und Sachen (Murko, Schröpfköpfe bei d. Südslaven). Dr. Vrečko, Revue des Deux Mondes. Dr. Ilešić, Iz Stifitarjeve avtobiografije. Dr. Ozvald, Meminisse juvat; O slovenskem učnem jeziku. Dr. Vošnjak, Mesečnik pravnika družstva. V. K.: Časopis za zgodovino in narodopisje. Naši Zapiski. Omladina. Danzers Armee - Zeitung. Swiat Slowianski. (Jugoslovanska resolucija.)

Razne stvari.

* **Legar v vojašnici.** V garniziji Trenesin je izbruhnil legar. Dosedaj je obolelo 90 mož.

* **Profesura slovanskih jezikov na Holandskem.** Na vseučilišču v Leydenu je bila ustanovljena profesura slovanskih jezikov in literature.

* **Ruski pisatelj K. F. Golovin umrl.** V Varvenu je umrl znameniti ruski pisatelj, romanopisec in narodni gospodar K. F. Golovin v starosti 70 let. Najbolj znana sta njegova romana »Seriozni ljudje« in »Bledi brat«.

* **Aretirana gledališka tajnica.** V Londonu so aretirali bivšo tajnico dunajske ljudske opere 28letno Nano Ruchfeldovo, ki je letos po leti poneverila 17.000 kron in pobegnila iz Dunaja.

* **Zdravilni serum proti gonorrhoe.** Iz Pariza poročajo: V zandji seji akademije znanosti je sporočil profesor Laveran, da se je ravnateljju Pasteurjevega zavoda v Tunisu Nicolleju posrečilo sestaviti serum za zdravljenje gonorrhoe, kakor tudi revmatizma, ki je navadno posledica prejšnje bolezni, in gnojnega očesnega katarja. V 200 slučajih so s tem serumom dosegli hiter in dober uspeh.

* **Kolera v Pragi.** Po 10 dnevnem zdravniškem nadzorstvu so izpustili na prosto rodbino Tichy. Ostal je pod nadzorstvom samo še 7 letni sin, ki ima bacile, katere pa bodo uničili s posebnim serumom. Tudi so izpustili kvarantene one 4 vojake, ki so prišli iz Sarajeva, Tuzle in Budimpešte, ker je preiskava dognala, da so popolnoma zdravi.

Izpred sodišča.

Obravnava pri okrožnem sodišču v Novem mestu.

Staro sovražstvo. Med Jožetom Jerančičem in Tomažem Čarom, uslužbencema pri železnici v Novem mestu vlada že dlje časa sovražstvo. Ako le moreta se zbadati in tožiti. Tako je bilo tudi dne 24. avgusta. V Müllerjevi gostilni ob železnici je sedel Čar v večji družbi. Po deseti uri pride v gostilniško sobo Jerančič in se vsede k drugi mizi, kjer mirno pije. Pri isti mizi ko Čar je sedel tudi neki pijeval delavec, ki je netač cigare in žveplenke okoli sebe. Slučajno so padle žveplenke na Jerančičevo mizo. Jerančič je rekel: Naj mi dajo mir. Delavec je vstal in šel k mizi Jerančičevi, spotoma pa je vsled pijanosti pal. Navzoči so ga spravili iz sobe. Kmalu se je povrnil in vsedel na prejšnje mesto, ter zopet metal žveplenke na Jerančičevo mizo. Jerančič je rekel: Saj vem kdo hujša! Čar se je oglasil: Kdo? Jerančič: Gili ti! Tako sta se prerekali dlje časa, ko naenkrat skoči Čar na Jerančiča in ga prime za vrat, ter ga držal toliko časa, da ga je jeza minula, kot pravi sam Čar. Pri tej priliki je zadobil Jerančič poškodbe na levem komolcu in kolenu, pa tudi Čar je bil malo opraskan in oba sta šla k zdravniku in drug drugega tožila. Pri okrajnem sodišču v Novem mestu pa je bil obsojen Čar na 24 ur zapora, Jerančič pa oproščen. Državnemu pravdnstvu pa to ni bilo prav in vložilo priziv. Ker se pa ni moglo dokazati je li do bil Čar praske od Jerančiča, ali si jih prizadajal sam, je sodni dvor priziv zavrnil, Jerančiča oprostil. V družbi s Čarom pa so bili sami junaki, ki so ob spopadu pobegnili iz sobe.

Nezvestoba žene, oprostilni razlog za kridarja?

Te dni se je pečal kasacijski dvor s sodbo deželnega sodišča v Trstu glede nekega zanimivega slučaja kride. Lastnik delikatesne trgovine v Trstu, Anton Lutman je bil s to sodbo oproščen, ker je smatralo sodišče nezvestobo njegove soproge kot oprostilen razlog. Lutmanova soproga je namreč pobegnila, trosila je neresnične vesti o slabem stanju trgovine svojega moža in ga je tudi tožila za znesek 3680 kron, kateri znesek mu je svoječasno podarila. To je spravilo moža v pogubo. Proti ti oprostilni sodbi je vložilo državno pravdnstvo ničnostno pritožbo. Kasacijski dvor je pritožbi državnega pravdnstva ugodil, razveljavil je sodbo deželnega sodišča v Trstu in vrnil zadevo prvi inštanci v svrhu nove obravnave. V razlogih te sodbe navaja predsednik kasacijskega dvora, da ni popolnoma ugotovljeno, v koliko sta povzročila nezvestoba žene in njeno pogubonosno delovanje polom in če je nesrečo zakrivila res samo žena.

Judovski ritualni umor v Kijevu. Včeraj se je pričela v Kijevu senzacionalna porotna obravnava proti

judovskemu meščanu Beilis, zaradi ritualnega umora, katerega je izvršil Beilis v družbi več judov nad 12 letnim učencem kijevske duhovske šole Andrejem Jučinskijem. Nesrečnega dečka so našli mrtvega dne 2. aprila 1911 popolnoma razrezanega v nekem skritem delu mesta. Truplo je imelo sledeče rane. Na glavi in na zatilniku 7 vbodljajev z nožem, na levem senu ena rana, na desnem 13, na spodnji čeljusti, ena na vratu 2, na prsih 7 in na hrbtu 4. Srce je bilo prebodeno štirikrat. Te rane so bile prizadete v večjih in manjših presledkih, deček je med silnimi bolečinami omedlel, popolnoma izkrvavel in umrl. Beilis je sporazumno s svojimi še neznanimi tovariši ujel dečka na nekem igrišču z namenom, da ga v svojem verskem fanatizmu umore v ritualne namene. Dečka so zvezali, zamašili so mu usta, in ga mučili. V celem so mu zadali 47 ran. Porota sestoji iz sodnega dvora in iz 33 porotnikov. Navzočih je več zastopnikov domačih in tujih listov, delegati Sv. sinoda, justičnega ministrstva, zunanjega ministrstva in drugih višjih civilnih in vojaških uradov. Med številnimi pričami je tudi več duhovnikov. Obtožnica zagovarja eden najboljših odvetnikov, vodja mladoruske stranke, brat ruskega notranjega ministra Vladimir Maklakov. Obtožnica se opira največ na izpoved tovariša Jučinskega Evgena Čeberiaka, ki se je z Jučinskim igral na igrišču in ki pove, da jih je prepodil neki mož s črno brado, ki je Jučinskega vjel in ga neznano kam odpeljal. Obtoženi Beilis odgovarja na vprašanja popolnoma mirno in bolj tiho. Senatni predsednik je naznanil, da bo trajala obravnava tri tedne in da naj porotniki nemudoma urede svoje družinske zadeve, ker bodo morali ostati cel čas v justični palači, kjer imajo odkazana posebna stanovanja. Proces vzbuja velikansko vznemirjenje, Judje žalujajo in molijo po svojih sinagogah. Rusi demonstrirajo, dijaki stavkajo in bati se je splošnega pogona na Jude.

Bratje!

V nedeljo potete polstoletja odkar je prvi »Sokol« na slovanskem jugu — v beli Ljubljani — razprostrl svoja južna krila. — Slovesno proslavi Sokol v Ljubljani ta svoj jubilej v nedeljo 12. t. m. po že objavljenem sporedu. Pozivljamo vse brate, da se tega izrednega sokolskega slavlja udeležijo v čim večjem številu v prvi vrsti pa apelujemo na ljubljanski sokolski župi. Na zdar! PREDSEDSTVO SLOVENSKE SOKOLSKÉ ZVEZE.

Južni osek tel. društva »Sokol«

Ljubljani

ima danes ob 9. uri razgovor o spreveda pri Tratniku.

Današnji list obsega 6 strani.

Izdajatelj in odgovorni urednik: Valentin Kopitar.

Lastnina in tisk »Narodne tiskarne«.

Hennebergova svila

samo direktno! — črna, bela in barvasta, od 1 K 35 vin. meter naprej za bluze in obleke. Franko in že ocarinjeno se pošlje na dom. Bogata izbira vzorcev se pošlje s prvo pošto. — G. Henneberg, dvorni dob. Nj. V. nemške cesarice, Zürich. 1

V 8 dneh okoli sveta.

Lastna poročila za tisk PALMA od dr. Miroslav KAVČUKA.

1. dan. Brzojavka iz Pariza!

Komaj da dobro sem senkaj prispel, K Eifflovu stolpu se šetam sem žel; Podnetnike PALMA res, staro in mlado, Nosil v Parizu vsesplošno že rado.

Mnenje gosp. prof. dr. O. Förderl, profesorja kirurgije na Dunaju.

Gosp. J. Serravallo

Trst.

Mogoče mi je odgovoriti na vaše vprašanje v smislu, da imam mnogo prilike predpisati bolnikom vaše železnato kina - vino Serravallo, po operacijah, kakor zdravilo, ki pospešuje tek in je pokrepčujoče in se prav rado vzame z dobrim uspehom.

Prof. Förderl.

Krondorfer se kot naravna namizna voda prve vrste in kot zdravilna voda zoper težkoče organskega dihanja in zoper bolezni želodca in mehurja najtopleje priporoča. Glavna zaloga v Ljubljani: Michael Kastner.

Ustna voda KALODONT Zobna krema

Ideal vseh dam je, imeti lep obraz in polt nežno in aristokratsko, kar je znamenje prave lepote. Nič gub, nič izpuščajev, nič peg; koža čista in zdrava, to so uspehi, ki se dosežejo z uporabo mazila Crème Simon, pudra in mila Simon. Zahtevajte pravo znamko.

Pod težo sadja se šibe drevesa

in v jesensko veselje se meša žalostna zavest, da je v kraju lepši letni čas. Nastopi pa zopet skrb za zdravje, zlasti pri občutljivih ljudeh. Kdor se nagiblje k prehlajenju, kogar prepripi napravi hripavega, kdor hitro dobi katar ali celo trpi na zastarelih bronhialnih katarjih, naj odleži redno rabi Fayeve pristne sodenske mineralne pastilje, da lažje premaga nevarnost jeseni in predzimskega časa. Zahtevajte pa izrecno »Fayeve« sodenice, ker se dobivajo iz za zdraviljenje rabljenih občinskih zdravilnih vrelcev. Skatljata stane K 125 in se dobivajo povsod.

Bay - rum s konjičkom

tvrdke Bergmann & Co, Dečin na Labi ostane prej ko slej najboljši vseh vod za glavo, za racionalno negovanje las, zabranjuje vsakršno tvoritev luskin, prezgodnje osiveenje in izpadanje las ter jači lasne korenine. Premnogo priznanj. V steklenicah po K 2— in K 4— se dobiva po vseh lekarnah, drogerijah, par fumerijah in brivnicah.

Meteorološko poročilo.

Višina nad morjem 306,2	Srednji zračni tlak 736 mm				
oktober	čas opazovanja	stanje barometra v mm	temperatura v °C	Vetrovi	Nebo
8.	2. pop.	731,9	21,8	sr. jug	del. jasno
9.	9. zv.	731,4	16,3	sl. jzahn.	
9.	7. zj.	730,1	13,8	sl. sever.	megleno.

Srednja včerajšnja temperatura 16,6°, norm. 11,7°. Padavina v 24 urah 0,0 mm.

Išče se stanovanje

v mestu Ljubljani ali v okolici s 3 sobami, ali vsaj 2 sobi in kabinet za takoj ali za 1. november.

Ponudbe na uprav. »Slov. Naroda«.

Št. 21324.

Razglas.

Dne 1. oktobra 1913 stopil je v veljavo ukaz trgovskega ministrstva z dne 14. septembra 1912, št. 187 drž. zak., s katerim se na postavi §. 74 a obrtnega reda izdana posebna določila deloma izpreminjajo

glede odmorov v obrtnem delu.

Ker morajo v smislu § 88 a, lit. c obrtnega reda delavni redi vsebovati tudi določila glede odmorov, opozarjajo se vsi oni obrati, za katere je predpisano v § 88 a in 96 c o. r., da morajo imeti delavni red, na začetku omenjena zakonska določila z nalogom, da do sedaj veljavne in obrtno-oblastveno odobrene delavne rede spravijo v sklad z novimi določili, odnosno jih popravijo ali popolnijo v tem smislu.

Najkasneje do 15. oktobra 1913 predložiti je tusem po dva izvoda izpremenjenega delavnega reda v odobrenje.

Proti onim podjetnikom, ki te dolžnosti ne bi izpolnili, postopalo se bode kazenskim potom.

Mestni magistrat ljubljanski kot obrtna oblast, dne 3. oktobra 1913.

Prodajalko ali učenko

se sprejme takoj v mešano trgovino.

Pismene ponudbe se prosi na upravništvo »Slov. Naroda« pod „3582“.

Trgovina z delikateso

in mešanim blagom

se prodaja ali da v najem

v Ljubljani na zelo prometnem kraju. Pismene ponudbe se prosi na uprav. »Slov. Naroda«, pod „Trgovina 1913/3581“.

Dobro ohranjen

ruski biljard

se prodaja.

3600

Naslov pove uprav. »Slov. Naroda«.

Odvet. kandidat

s substitucijsko pravico v začetku marca

išče pod skromnimi pogoji mesta.

Nastop takoj ali s 1. decembrom.

Naslov pove upr. »Sl. Narod«. 3604

Kemična tvornica Traiskirchen pri Dunaju, Lieblein & Co.

Cementna malta, beton, apnena malta napravi neprodorne za vodo samo

STEARIT

(obl. varovano.) 2291

Najidealnejše sredstvo za osušenja vseh vrst zadržanje talne vlažnosti.

Nepremočljive fasade z apneno malto.

Zastopstvo in zaloga: F. P. Vidic & Comp., Ljubljana

Učenka

oe 14—16 let stara, poštenih boljših staršev, slovenskega in nemškega jezika v govoru in pisavi zmožna in v računstvu sigurna, zdrava, močna in simpatična zunanosti, katere ima posebno veselje do trgovine se sprejme v manjšem mestu na Kranjskem v veliko manufakturno trgovino. Italijanskega jezika zmožne učenke se jemljejo posebno v poštev. Ponudbe se pošiljajo na upravništvo »Slovenskega Naroda« pod št. 250, Velika trgovina 3562“.

Inozemska družba išče za 1. november t. l. za Ljubljano spretnega

knjigovodjo

ki slovenščino in nemščino v besedi in pisavi obvlada **perfektno**, francoščino vsaj deloma, dalje spretno 3601

korespondentinjo

ki je popolnoma zmožna slovenskega, nemškega in francoskega jezika ter zna nemško stenografijo in strojepisje. Ponudbe z navedbo plače in referencami pod „B. C. št. 36“ :: na upravništvo »Slovenskega Naroda« ::

Pisarniški prostori

obstoječi iz 3 sob v sredini mesta, se takoj **vzemó v najem.** — Ponudbe sprejema **spediter Fr. Uher**, stanovanjska posredovalnica L. ljublj. društva hišnih posestnikov v Ljubljani, Selenburgova ulica šte. 4.

3610

Telefon števil. 16.

Leta 1873. ustanovljena delniška družba

Telefon števil. 16. 982

Kranjska stavbinska družba v Ljubljani

Stavbno podjetništvo; pisarna za arhitekturo in stavbno-tehniška dela; tesarstvo in mizarstvo s strojnim obratom za stavbna in fina dela; opekarne s strojnim obratom v Kosezah in na Viču; kamnolomi v Podpeči in v Opatiji. — Priporoča se za stavbna dela vsake vrste.

Stalni

3363

Krajevni agenti

zmožni nemščine se sprejmejo ali pa nastavijo s stalno plačo za prodajanje dovoljenih srečk v Avstro-Ogrski. Ponudbe pod „MERKUR“, Brno, Neugasse Nr. 20.

Koncipijent

z dveipolletno prakso, 3596
išče mesta v odvetniški pisarni.
Nastopi 1. nov. 1913. Ponudbe pod
šifro „Akademik/3596“ na upr. »Sl. Nar.«.

Lična vila

za edinega stanovanca na Sp. Stajerskem z velikim predvrtom in sadnim vrtom. Poleg je jako iskan stavbni prostor. 3599

Se za primerno ceno prodaja.
Naslov pove uprav. »Slov. Naroda«.

Sprejema zavarovanja človeškega življenja po najraznovidnejših kombinacijah pod tako ugodnimi pogoji, ko nobena druga zavarovalnica.

Zlasti je ugodno zavarovanje na doživetje in smrt z manjšajočimi se 12 vplačili.

„SLAVIJA“

... vzajemno zavarovalna banka v Pragi. ...

Rezervni fond K 58,461.432-56 — Izplačane odškodnine in kapitalije K 123,257.695-77

Po velikosti druga vzajemna zavarovalnica naše države z vseskozi slovansko-narodno upravo.

Vsa pojasnila daje: Generalno zastopstvo v Ljubljani v Gosposki ulici števil. 12.

Zavaruje poslopja in premoženje proti požarnim škodam po najnižjih cenah. Skode cenjuje takoj in najkulantneje. Uživa najboljši sloves, koder posluje.

Pozor! Sprejema tudi zavarovanja proti vlomski tatvini pod zelo ugodnimi pogoji. — Zahtevajte prospekt!

ozdravi brez vbrizganja pri gospodih in damah vse bolezni spolov, iztok, kapavico, bolezni v mehurju, kjer drugi pomočki odpovedo.

Hernial-Dragee

Škatlja (100 kom.) K 5.—. 2 škatlji za 13 eno zdravljenje. — Izdeluje

Delta Laboratoire de Produits Chimiques à Paris

Dobiva se pri gen. zalogi za Avstro-Ogrsko: Lekarna Mariabill, Budapešta, VI. Liszt Ferenc-tér 20 po povzetju ali ako se znesek pošlje napre.

Mazilo za lase.

Varstvena znamka NETOPIR
napravi g. Ana Križaj v Sp. Šiški pri Ljubljani. Dobi se v Koldvorski ul. št. 200 ali v trafiki pri cerkvi. V treh tednih zrastejo najlepši lasje. Stekl. po 2 K in po 3 K. Pošilja se tudi po pošti. Izborna sredstvo za rast las.

Za gotovost se jamči. Spridevala na razpolago.

NA IZBIRO pošilja tudi na deželo:

Krasne

BLUZE

krila, kostume, nočne halje, perilo in vsako modno blago.

Zelo solidna trrdka:

M. Krištofič - Bučar

Ljubljana, Stari trg 9, Lasna hiša.

Neprekosljiva v

otroških oblekah

in krstni opravi.

KUC

zdravniško priporočeno kri tvoreče vino daje moč in zdravje.

Vzorec 4 steklenice 5 kg franko po pošt-nem povzetju K 4.50. — Edina zaloga:

Br. Novaković,

veletrgovina vina, Vermoutha, Marsale, — Malage, Konjaka, zganja itd. — LJUBLJANA.

Graditelji in arhitekti

ki potrebujejo dobre tehniške pomočne sile, naj izvolijo vprašati na

„Društvo graditelja kraljevine Hrvatske i Slavonije“ Zagreb, Preradovićev trg. št. 6. 3593

Dobre vinske sode

iz hrastovega lesa, prav močne. od 400—700 litrov

proda po nizki ceni.

Fran Cascio, vinski trg.

Lingerjeva ulica št. 1. za Škofijo.

Ugodna prilika! Ugodna prilika!
Naprodaj sta dve lepi štiriletni

kobili

lipicanske pasme in skoraj nova eno ali dvovprežna lična kočija. Proda se tudi posamezno. Naslov pove uprav. »Slovenskega Naroda«. 3583

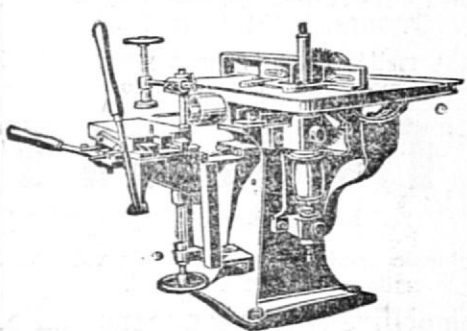
Ostanki 5 kg.

Obleke, bluže, perilo in prtneno blago 25 K po povzetju. Tovarna

Schmid, Dunaj III., Rudolf Altpl.

Ugodno za prekupevalce.

PRVOVRSTNE

stroje za mizarje, kolarje in za cepljenje drv.

Tvornica strojev 3129

Moric Zuckermanna vdova

Dunaj XVIII. Anastasius Grün-Gasse 24/13.

Zastopniki se iščejo.

Klobuki Srajce
Čilindri Nogavice
Cepice Žepni robci
Kravate Naramnice
Rokavice Dežniki

Prof. Jegrovo trikot perilo

Za lovce:

Pleteni telovniki
Dežni plašči itd.

Priporoča se

modna in športna trgovina

P. Magdič

Ljubljana

nasproti glavne pošte.

PRVA KRANJSKA MEDICINALNA DROGERIJA
parfumerija, fotografična manufaktura itd.

Oblastveno koncesijonirana prodaja strupov.
Ustanovljena leta 1897.

Anton Kanc

Ljubljana, Zidovska ulica 1.

Ceniki na razpolago.

Št. 21730.

Razglas.

3602

V smislu §. 3 in 6 ministrskega ukaza z dne 23. aprila 1898, št. 56 drž. zak. in §. 3 ministrskega ukaza z dne 22. avgusta 1908, št. 181 drž. zak. se javno naznanja, da bodo

volilski imeniki

za dopolnilno volitev prisodnikov in namestnikov obrt. sodišča in prisodnikov vzkl. sodišča

razgrnjeni vsakomur na vpogled

od vštete 10. oktobra 1913 do vštete 23. oktobra 1913

v posvetovalnici mestn. magistrata.

V tem roku je podati reklamacije zoper volilske imenike pri mestnem magistratu. Reklamacije se smejo nanašati na to, da se ni oziralo na lastno volilno pravico reklamantov ali pa na vsprejete druge osebe, ki nimajo volilne pravice ter morajo biti v prvem slučaju opremljene s pripomočki in listinami, ki služijo v presojo pravnega vzroka reklamacije.

Vpogledati se smejo volilski imeniki le med uradnimi urami to je od 8. ure zjutraj do 2. ure popoldne.

Magistrat deželnega stolnega mesta Ljubljane,

dne 6. oktobra 1913.

POVEČANJE PORTALA V NAJMODERNEJŠEM STILU!

v parterju in v prvem nadstropju sedanjega lokala, ter za celo fronto hiše (g. Simonetti) Mestni trg števil. 6, da bo mogoče z elegantnim aranžiranjem izložb vsaki čas prepričati cenj. odjemalce o moji najpopolnejši izbiri v konfekciji za dame, gospode, dečke in deklice.

Radi ogromne zaloge oddajam blago pod lastno ceno še pred sezono.

Angleško skladišče oblek, O. Bernatović, Ljubljana, Mestni trg 5-6.